

BUTLLETÍ D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A MEXIC

MÈXIC, D. F. Rosales 26

8 DE JUNY DE 1953

NÚMERO DE LA XXII COMMEMORACIÓ

ACTA DE CONSTITUCIÓ DEL NOU CONSELL DIRECTIU D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A MEXIC

En la Ciutat de Mèxic, D. F., éssent les 7 hores (P. M.) del dia 16 de Març de 1953, es reüniren els membres del Consell Directiu de l'entitat per a l'exercici del 1952, que cessen, i els que foren el-legits per a l'exercici de l'any 1953.

Dalmau Costa donà possessió al següents elements:

President: Manuel Galés.
Vicepresident: Pere Ferrer.
Secretari de Propaganda: Enric Canturri.
Secretari Administratiu: Alfons Boix.
Secretari de Relacions: Alexandre Manyá.
Secretari d'Ajut: Ma. Dolors Bargalló.
Secretari d'Actes: Marian Font.
Vice-Secretari d'Actes: Joaquim Lluhi.
Caixer: Antoni Eroles.

S'acorda celebrar el dinar commemoratiu del XXII aniversari de la Fundació del Partit el dia 25 del proper mes d'Abril i fer servir aquest acte per a retre homenatge a Dalmau Costa en virtut d'acord pres per la darrera Assemblea General.

Entre altres acords hi ha el de fer imprimir un Butlletí en el qual hi figuri la Memòria dels treballs efectuats durant l'exercici anterior.

També es pren l'acord d'assistir a l'acte del dia 12 d'Abril que es celebrarà en honor d'Isidre Fabela i a l'ensems la Commemoració de la República Espanyola.

S'acorda comunicar a l'Honorable President de la Generalitat, Sr. Josep Irla, i al Secretari General ordinària i del pres pel Consell Directiu, s'ortució del Consell, trametent la salutació i adhesió més cordial.

MEMORIA APROVADA PER L'ASSEMBLEA GENERAL ORDINARIA D'E. R. DE C. A MEXIC, CELEBRADA EL DIA 7 DE MARC DE 1953

Cada any, el costum ens ha fet un deure d'adreçar els primers mots de la nostra Memòria a la recordança germanivolament afectuosa dels correligionaris morts en el transcurs del període que anem a comentar. El costum esdevingut deure mai no pot convertir-se en rutina, perquè la devoció a l'amistat i l'emoció d'aquest pensament sempre són fervorosament sentits.

Seria endebades l'intentar de fer un judici categòric de l'any 1952. És un any més d'exili; gris com d'altres que ja n'hem sumat; un altre any que fa encara més feixuga l'enyorança i augmenta la temença de possibles llargues anyades de lluita en el desterro. Qualsevol optimisme a curt termini seria improcedent; és per això, precisament, que, cada vegada més, cal enfortir l'afectuosa germandat de la família d'E. R. de C. a Mèxic.

Podem vanar-nos, i ben justament, d'ésser el Partit més nombrós i el més disciplinat d'entre tots els de Catalunya per terres d'Amèrica; és un orgull ben legítim, però que ens obliga a molt. Pesa damunt nostre la responsabilitat del manteniment del prestigi i grandesa del sentiment nacional català i dels ideals eterns dels homes de bona voluntat. I ara més que mai, perquè aquests ideals i sentiments són perseguits a Catalunya i en molts indrets de la terra, d'aquesta malaurada terra d'avui, sembrada de pobles engrillonats, que fan de gàbies a persones esporuguides pel fuet dels dèspotes.

Nosaltres, militants d'E. R. de C. a Mèxic, que hem estat

afavorits amb la sort immensa de viure aquesta maltempsada en un indret del món on la llibertat és tan autèntica i categòrica com aquesta reunió que estem celebrant, podem i hem de superar el temps, el desencís de les il·lusions ja fallides i el de les que encara ens falliran.

I és en aquest moment, que creiem oportú de comentar un fet tristíssim ocorregut a les darreries de l'any passat; ens referim a la inclusió de l'Estat feixista espanyol a l'U.N.E.S.C.O.

Sabíem, quasi amb certesa, que seria admès; teníem, gairebé, la seguretat de la ineficàcia de la nostra i de totes les protestes; així i tot, i malgrat tot, com hem fet en totes les ocasions adients, enviàrem telegrams i escrits denunciant el delictes que s'anava a cometre. Fou en va; però en protestem ara encara, en el moment solemne de la nostra reunió general, i si ens deixéssim guiar pel dolor i la revolta que ens produí aquest fet monstruós, diríem els mots més airats, que —en aquest cas— serien els més justos... Però volem que el seny contingui i mení la raó. Ens dol..., ens dol profundament l'acceptació de l'Estat totalitari espanyol a l'U.N.E.S.C.O...., ens dol, perquè és un escarni al nostre dolor, perquè la raó dels febles es manysprea, perquè a'acata la força i s'oblida el dret, perquè els que deuen i podrien empenyer el ressorgiment de la dignitat humana s'agenollen davant dels cràpules, perquè els bons sofreixen, perquè els escèptics es justifiquen, perquè els masells encara s'en tornen

més; és una volta més de clau als panys que tanquen a milions de ciutadans en cel·les de presons, és com un nou consentiment als botxins de pobles per a continuar perseguint, vexant i suprimint als qui no els acatin com a amos, és una aquiescència a una nova xarxa de filferro als països que viuen en règim de camp de concentració, és com una mena de reivindicació a tots els qui per mitjà de l'engany i el crim s'han erigit en dèspotes...

Però, dèiem abans, que cal superar les il·lusions fallides, i cal superar-les fins quan la decepció se'ns voldria emportar pels camins de la desesperança i la indignació, i així tenim de fer-ho; i, en aquest cas lamentabilíssim, per a no donar-nos a dubtes que desassosseguen i a descoratjaments que soscaven fins els fonaments de la fe, bo serà que recordem amb una salutació ben afectuosa als qui, abans i després de la iniquitat de l'U.N.E.S.C.O. han fet, també, pública la seva protesta.

Destaquem la fermíssima actitud d'Albert Camús, de Salvador Madariaga, del Mestre Pau Casals, de Jean Cassou, de Roland Manuel de V. Ribnikar, de Marcel Forkin, d'Henry Marrou, de Marcel Naegelen, de Georges Corse, dels membres de la Comissió nacional noruega, de la Societat d'Autors del mateix país, i de les associacions culturals, sindicats, agrupaments de professors i catedràtics i entitats diverses d'arreu del món, que s'han alçat violentament contra la transgressió dels principis constitutius de la U.N.E.S.C.O. I fem constar la nostra decidida i ferma adhesió a la resolució aprovada a la Sala Wagram de París en el grandios act de protesta, i que diu així. "L'admissió de l'Espanya de Franco a l'U.N.E.S.C.O. constitueix una injúria a tots els escriptors, homes de ciència, professors i artistes que el règim totalitari espanyol ha condemnat a l'exili o que ha fet assassinar, una injúria a la República Francesa i al poble francès. En endavant s'ha de fer tot el possible per a precipitar a la ruïna a la institució que s'ha desqualificat, renegant de la seva missió i posant-se deliberadament al servei de la barbàrie".

La política dels organismes oficials de la República espanyola ha estat limitada a fer acte de presència en les commemoracions patriòtiques, en els homenatges a entitats i personalitats antifeixistes i en les protestes contra la dictadura de Franco.

En l'actual Govern de la República d'Espanya, ni E. R. de C., ni cap altre partit català, ni cap sector del nostre poble ni tenen cap mena de representació. La presència de Joan Puig i Ferrater com a Ministre de Justícia no contradïu la nostra afirmació; és tant cert que Catalunya no hi és, en aquest Govern, que Joan Puig i Ferrater, ell mateix, al cap de poques setmanes del seu nomenament, parlant amb un amic nostre, i amb aquella exuberant indignació que el caracteritza, l'hi deïa. Es vergonyós; he rebut una gran quantitat de felicitacions, però ni una d'un català!

Sembla mentida que un tan magnífic escriptor com és l'actual Ministre de Justícia no capeixi el significat del mutisme unànim dels seus compatriotes, però és ben segur que no l'ha entès; altrament, enlloc d'indignar-se, hauria dimitit; i ben segur que si ho hagués fet, els catalans l'hauriem felicitat. El cas insòlit de que Joan Puig i Ferrater sigui Ministre del Govern de la República espanyola amb el refús de tots els catalans, no ens decanta pas a minimitzar la actuació d'aquesta Institució republicana, al contrari, volem i ens plau de fer un resum dels actes i intervencions directes o indirectes més destacades.

El dia 3 de març, aprofitant la curta estada a la capital mexicana de don Juan José Arévalo, ex-President de Guatemala, se li va retre un fervorós homenatge, per cert, ben merescut.

El dia 25 del mateix mes, a la *Freedom House Memorial Mandell Wilkie* de Nova York, es celebrà un acte que fou un èxit esplendorós per l'enorme gentada que hi acudí i per la qualitat dels oradors. Parlaren Frances R. Grant, Secretari General de l'Associació inter-americana Pro Democràcia i Llibertat; Roger Balwin, President de la Lliga Internacional dels Drets de l'Home; Norman Thomas, candidat del Partit Socialista a la Presidència dels E.E. U.U.; James Carey, Secretari Tresorer de la C.I.O.; Dr. Eduard Santos, ex-President de Colòmbia; Stanley Isaacs, líder de minoria de l'Ajuntament de Nova York i membre de l'Acció Democràtica Americana; Robert Alexander, professor de la Universitat de Rutges; el delegat de les societats hispàniques

confederades i el del país basc. Precisament en aquest acte, el gran democrata i admirable amic Dr. Eduard Santos, digué uns mots que, en honor d'ell i per millor profit de tots, volem repetir. "El que està en perill pels molts i sovintejats atacs de l'extrema dreta i de l'extrema esquerra —digué el Dr. Eduard Santos—, és, no res menys, que el conjunt de drets humans preconitzats i proclamats solemnement per les Nacions Unides, en Carta Magna, que és violada, dia rera dia, i que no és defensada amb la lleialtat i amb la fermesa que ella mereix i necessita. Jo, moltes vegades, he arribat a pensar que la feblesa de les democràcies en la seva lluita contra els totalitarismes ve, no com es mal diu; de les característiques de la vida humana i dignament lliure que menen, no; el que ha mancat i manca a les democràcies, quasi sempre, és una actitud vigorosa, clara i neta al servei veritable i efectiu dels principis que pregonen. La feblesa transitòria actual dels molts devem compensar-la amb el gran fervor dels que mantenim incòlume la consciència del deure i ens sentim indissolublement agermanats per l'ideal més humà, més noble i més digne de tots els temps passats, presents i futurs. El nostre liberalisme —ideal i religió—, apte per totes les èpoques de la humanitat, és prova de la fraternitat més afectuosa, de la sinceritat més oberta i de la gosadia més atrevida, i mai no deu inspirar-se constrenyida per oportunitats, ni per conveniències, ni per interessos. Es per això que fem constar, categòricament, que el que no podem tolerar als dictadors d'Espanya, de la Dominicana o al de l'Argentina, tampoc ho tolerarem al de Rússia. No és possible, ni pot ser veritat, l'adorar la llibertat i la justícia en un indret i deixar-les escarnir impassiblement en un altre. Sentim la tirania com el pitjor dels flagells a l'ànima humana i cap disfressa és capaç de fer-nos-la tolerar, ni excusar".

Volem esmentar, també, el grandios act celebrat el dia 27 de març a la Sala del Memorial Hall de Londres. Parlaren els diputats laboristes Miquel Foot, J. Bronowsky, el gran pintor August John, l'insigne escultor Enric Moore, el periodista Kinksley i l'escriptor Herbert Read. A l'acabament d'aquest acte s'aprovà una proposició que deïa, "S'acorda protestar davant del Govern anglès, de l'Ambaixada de Franco a Londres i del President Truman contra la permanència en un recó d'Europa, d'un règim declaradament feixista que ha suprimit totes les llibertats individuals consagrades en la Declaració dels drets de l'Home; que organitza judicis secrets i brutals contra els seus adversaris polítics, i que no mereix, de cap manera, l'apoi directe ni indirecte de cap país, ni de cap ciutadà lliure i honest del món".

Per a no allargar massa aquesta ressenya de les activitats o intervencions del Govern de la República Espanyola, citarem únicament el viatge del senyor Fèlix Gordón Ordax i del senyor Eugenio Arauz a Belgrado i les commemoracions del 14 d'abril i del 18 de juliol a París, Rio de Janeiro, Sao Paulo, Montevideo, Guatemala, Argel, Londres, Califòrnia, Toulouse, Perpinyà, Bruxelles i en moltes altres poblacions.

LA SITUACIÓ A CATALUNYA

A Catalunya no s'ha produït, en aquest any darrer, cap fet que pugui fer pensar en la proximitat d'un redreçament nacional prou impetuós per a tenir possibilitats de triomf. Es veritat que incessantment es produeixen accions que demostren la perennitat del catalanisme, però els esforços i sacrificis aïllats, sense connexió, bo i essent dignes de tot lloança i admiració, no tenen la compensació merescuda.

La dictadura franquista és terriblement brutal i ha creat, per la temença, la massa dels esporuguits-conformats en la seva dissort de remat, que encara que no pas de bon grat, com que són molts, fan els trets de la fesomia del nostre poble d'avui. Contra d'aquest aclapament dels més, els patriotes, sense ajut eficient, sense una direcció idònia que multipliqui els seus esforços i sacrificis, lluiten gloriósament, però sense l'èxit que esperona i fa adptes.

Hauriem, nosaltres, els exiliats, de trobar el camí; i l'únic camí bo, és el que pugui conduir totes les nostres enormes possibilitats d'acció i d'ajut fins a Catalunya. Si ho sabéssim fer, de fervorosos enyorats de la llibertat de la Pàtria ens transfor-

mariem en autèntics lluitadors per la reivindicació dels drets inalienables de Catalunya.

Adrecem el millor dels nostres pensaments i afectes als germans que a la Pàtria sofreixen i breguen dalerosament, per a foragitar-ne l'oprobri i l'esclavatge.

POLITICA CATALANA

Creiem que seria un greu error —quasi un pecat de lesa Pàtria— si no féssim aquest comentari amb una sinceritat total.

Encara que sembli innecessari per sapigut, volem repetir la nostra adhesió al Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, senyor Josep Irla i Mosc; i ho diem altra vegada, perquè tenim el convenciment que gràcies a la vigència de dret i a l'existència de fet de la Institució presidencial, encara ens resta la possibilitat d'esmenar que la diversitat d'actuacions catalanistes nul·lifiquei, com fins ara, tots els esforços en pro de Catalunya. El senyor Josep Irla i Bosc mereix i té el nostre respecte i afecte com a home, amic, correligionari i, sobretot, com a President; aquests sentiments nostres són incommovibles. Ho hem dit moltes vegades i ho afirmem una més i de la manera més categòrica. En els nostres mots no hi ha sotmetiment ni adulació, no, reflexen senzillament i amb nitidesa els nostres sentiments i la convicció de l'estricta compliment del deure de catalanitat que ens mana de recolzar, mantenir i servir el prestigi de la única Institució capaç d'aplegar, coordinar i dirigir tots els anhels i voluntats catalanes, nacionalistes i democràtiques i de menar-les a la victòria.

Però la moral democràtica, la més humana, té unes exigències de procediment i d'actuació que prevenen d'una manera estricta que un dirigent esdevingui capítol i, encara menys, dictador. Es clar que el nostre President no podria, ni voldria encara que pogués, rebaixar-se fins a manar als qui varen elegir-lo per a dirigir i governar; el nostre President és un autèntic liberal i demòcrata... però està sol, aïllat i a l'exili. Actualment la Institució liberal i demòcrata... però està sol, aïllat i a l'exili. Actualment la Institució presidencial no té cap positivitat, no passa d'un símbol, fa, únicament, d'angle on convergeixen les esperances del nacionalisme més abnegat i pur. En honor a la veritat que ens havem imposat en escriure aquesta memòria, cal confessar que, de debó, la Institució presidencial està impossibilitada de complir amb la seva missió —raó de la seva existència—, per la manca total dels elements bàsics del sistema democràtic que transmeten la voluntat del poble fins al primer ciutadà i retransmeten les disposicions i ordenaments adients per tal que aquesta voluntat, feta llei, sigui complerta.

Ara no hi ha connexió de cap mena; d'aquí la eixorquia de tots els intents; ara, quan més que mai són imprescindibles els organismes d'enllaç de la catalanitat, quan més cal aprofitar, conduir i esperar els esforços per l'alliberament de la Pàtria; ara, quan els catalans de l'interior sofreixen d'esclavatge i els exiliats d'enyorança; quan és més necessari que tot el sistema democràtic de la Nació Catalana sigui complet, àgil i dinàmic; quan cal fins de mantenir la fe dels que no la perdran mai i quan és la bona hora de fer nous adeptes a la devoció d'una Catalunya políticament lliure, socialment justa, econòmicament pròspera i espiritualment gloriosa; ara, precisament ara, amb una inconsciència suïcida, és quan hem trencat els ponts que permeten l'anar i venir de les idees a les realitzacions. És més, aquesta situació eixorca ha promogut un munt d'intents dissortats que, bo i produint desprestigi a la causa que ens aplega, cadascú ha creat descontents, decebutos i despitats.

Els partits totalitaris —feixistes o comunistes—, tenen articles de quincalla per caçar babaus i unes fites autèntiques inconfessables. Així els obliga, forçosament, a l'ús de procediments tèrbols, innobles i inhumans. Nosaltres, que tenim el privilegi i la sort de poder pregonar ideals magnífics que menen a fites radiant de bellesa i que només s'hi pot anar per procediments rectes, justos i honrats, inexplicablement, fa ja massa temps que restem inactius, esporuguits, com si també visquéssim soterrats en la montanya de mentides dels engalipadors. Ens dol de dir-ho, però és una vergonya, un pecat i un delictes. Hem de deslliurar-nos d'aquest complex de timidesa i retrobar l'abrandament

i la gosadia a que ens obliguen les veritats eternes que defensem. La democràcia catalana s'ha de fer viva entorn del nostre President, amatent a totes les possibilitats de deslliurar la Pàtria, sensible i activa per cadascun dels dolors i dalers dels catalans i incesant en la brega per apropar el moment de l'alliberació.

Es clar que hi han dificultats per a recrear els organismes rectoros de la lluita per la llibertat de Catalunya, es clar, però tampoc no és tan difícil com la passivitat actual pugui fer suposar. Es clar, també, que aquests organismes seran combatuts pels totalitaris d'un i altre costat; a Catalunya mateixa i en plena normalitat també ho serien i, precisament per tenir aquesta mena d'enemics, el poble català es sentiria governat com li plau i escou. El que no pot ni deu continuar es aquest desinterès que ens fa pràcticament inexistents arreu on la nostra presència és un deure ineludible. Creiem que fariem el millor dels serveis a Catalunya si la totalitat dels nostres esforços, des d'avui, els esmercessim a fer possible que els organismes adequats i obligats a fer eficient la lluita per la reconquesta de la llibertat catalana, existissin i actuessin.

Aquest criteri referent a la política catalana, ratifica els acords presos per E. R. de C. a Mèxic el dia 13 de gener i que foren enviats al Ple del Partit celebrat a Montpeller els dies 2 i 3 de febrer; entre altres coses, llavors dèiem.—“Voldriem que fossin resoltes competències personals i dificultats d'altres ordres, i que es facilités la constitució d'un Govern de Catalunya capaç d'ésser una esperança i una garantia de justícia Catalunya endins”.

Ara aquest voler ja és una necessitat imperiosa; altrament, dels morts, el món s'en desrecorda.

POLITICA D'E. R. de C.

En el Ple de Montpeller que acabem d'esmentar, s'elogià entusiàsticament l'actuació d'E. R. de C. a Mèxic i, per aclamació, la nostra entitat fou acceptada per a integrar el Consell Consultiu.

En síntesi, aquell Ple, acordà:

“(a) que E. R. de C. no està representada ni directa, ni indirectament, en l'actual Govern de la República espanyola;

(b) que, per l'actuació del Partit Nacionalista Basc, el pacte que signarem conjuntament l'any 1947 ha perdut la seva raó d'ésser i per aquest motiu, E. R. de C. repren la seva llibertat d'acció;

(c) que, amb el que fa referència a les relacions amb els altres partits catalans, E. R. de C. ratificà en tota la seva amplitud la posició reiteradament afirmada pels nostres plens i assemblees de no tenir relacions amb aquelles organitzacions que puguin existir a Catalunya i que depenguin d'un partit espanyol.

(d) que seria convenient que totes les publicacions catalanes fossin orientades, simbòlica i efectivament a la vegada, per la Generalitat i que aquesta hauria d'ésser l'organisme rector de la presència catalana arreu del món;

(e) que cal arribar urgentment a una solució justa i equitativa de tot els interessos morals i espirituals que es troben en joc, per intentar d'arribar a un acord que possibiliti una acció eficaç de les Institucions i que llur presència sigui veritablement sentida en tots els àmbits de l'actuació nacional i internacional”.

Constatem amb joia la coincidència dels acords del Ple amb les suggerències enviades per E. R. de C. a Mèxic, i ens plau encara més el constatar que, ara encara, tenim els mateixos dalers i intencions, i que freturem realitats.

Durant tot el període que comentem en aquesta Memòria, E. R. de C. ha estat present en tots els actes i manifestacions per Catalunya o per enfrontar-se als totalitarismes esclavatadors de pobles i, ensems, enemics de totes les llibertats democràtiques.

El viatge del nostre Secretari General senyor Josep Tarradellas, a Mèxic, fou el màxim aconeixement del Partit i, encara més, especialment, per la nostra entitat durant el 1952. Ja al seu pas per Nova York, Washington i La Havana, ell i la seva esposa reberen incomptables i xardoroses proves d'afectes. En l'àpat d'homenatge ofert pels catalans de Nova York, que fou un èxit magnífic en tots els aspectes, parlaren l'il·lustre cate-

dràtic senyor August Pi i Sunyer, Jaume Miravittles i Josep Tarradellas.

L'arribada a la capital mexicana fou el dia 29 de maig, a dos quarts de sis de la tarda, i malgrat els diversos aplaçaments per causes diverses i involuntàries, l'amic i Secretari General d'E. R. de C. i la seva distingida esposa foren rebuts per una munió de correligionaris i amics, que palesaren, amb la seva presència, l'adhesió i estimació el primer dirigent del nostre Partit.

Seria excessivament llarg i quasi impossible de fer una crònica detallada de les activitats polítiques del nostre Secretari General durant la seva estada a Mèxic; les resumirem, destacant aquelles que creiem més interessants.

El divendres dia 31 de maig, a les set de la vetlla, l'Orfeó Català oferí un vi d'honor com a tribut de benvinguda i homenatge a Josep Tarradellas, en la seva doble personalitat de Secretari General d'E. R. de C. i delegat del Molt Honorable President de Catalunya. Oferí l'acte el Secretari de l'Orfeó Català senyor Palazón, parlà seguidament el President d'E. R. de C., a Mèxic senyor Dalmau Costa que, entre altres encertats i emocionats conceptes, digué: "Sé que l'afecte que heu rebut per part de tots, us ha mostrat com és ferma i inquebrantable la nostra fidelitat a la Pàtria i, també, com l'amistat sap vèncer el temps i les distàncies i engrandir-se encara en les hores de dolor i de malastrugança". Acabà l'acte Josep Tarradellas agraint emocionat les nombroses demostracions de simpatia que havia trobat entre els catalans a Mèxic. Expressà l'alegria de retrobar a tants i tants vells i estimats amics, la joia de constatar que cap entusiasme no s'havia afeblit, i el goig de trobar, en terres tan llunyanes de la Pàtria, un Orfeó Català amb totes les característiques d'una autèntica llar catalana.

Aquest acte a l'Orfeó Català fou exponent d'una germanor i gentilesa perfectes, i ens plau de remerciar a la Junta de la casa dels catalans a Mèxic, l'atenció delicada i l'encert.

El dia 7 de juny, a la vetlla, i a la Sala Guimerà de l'Orfeó Català, tingué lloc l'Assemblea Informativa d'E. R. de C.,

Parlaren, també, en aquesta Assemblea, a la qual concourgueren la quasi totalitat dels Militants a Mèxic, el senyor Miquel Santaló i Antoni Escofet, i a suggerència reiterada del Secretari General, feren preguntes i propostes els senyors Frontera, Boix, Ferrer, Soler Arumi, Dot Manyà, Ferrers i Duran i a iniciativa d'Enric Canturri i per unanimitat, s'aprovà la següent resolució. "Ratificar la confiança al Consell Directiu i felicitar-lo per la coincidència de criteri en l'apareció de la situació política actual, així com en el pla d'actuació per l'esdevenidor; encaminar al Secretari General que trameti una cordial salutació als germans correligionaris de França; establir una real cooperació amb els compatriotes que lluiten a l'interior per tal d'alliberar Catalunya i instaurar-hi un règim republicà, liberal i democràtic, i reafirmar la fidelitat al Molt Honorable President de Catalunya, senyor Josep Irla".

El dia 8 de juny tingué lloc la celebració del tradicional àpat commemoratiu de la fundació del nostre partit. El XXI aniversari fou especialment destacat per estar entre nosaltres el Secretari General d'E. R. de C. al qual dedicarem la festa, que fou brillant en tots els aspectes i ben agrandosa per l'afectuosa germanor i cordialitat d'entre tots els assistents. Marius Calvet llegí un bon nombre d'adhesions, feren uns parlaments al·lusius a la data festejada i en honor de l'homenatjat, en Roc Boronat, per E. R. de C. a Mèxic, i Miquel Santaló pel Consell Directiu del Partit. Josep Tarradellas clogué la festa amb uns mots de remerciament per les delicades atencions rebudes i per la Pàtria mexicana que acollia fraternalment als perseguits per la injustícia.

Apligà novament als militants d'E. R. de C. en una reunió general per assabentar-los dels resultats de les seves converses i entrevistes i per fer un balanç de la seva visita. En aquesta reunió el senyor Manuel Galés, en nom de tots els militants a Mèxic, feu un discurs de comiat que per l'encert, l'abrandament i la bellesa dels conceptes fou entusiàsticament aplaudit.

Dos dies abans d'emprendre el retorn a Europa, al nostra Secretari General i la seva gentil esposa, foren complimentats per l'Orfeó Català. L'acte, consistent en un sopar, revestí una gran transcendència patriòtica car era dedicat a Josep Tarradellas

com a ex-Primer Conseller de la Generalitat; per la importància i diversitat dels concurrents constituí una verdadera manifestació d'afecte i d'unitat. Ramón Palazón oferí l'acte expressant-se amb mots d'abrandat patriotisme, el diputat aragonés senyor Mariano Joven parlà en nom de les organitzacions espanyoles amb l'entusiasme i bellesa que és característica d'aquest bon amic de Catalunya; Jaume Miravittles digué uns mots gentils per l'homenatjat, i Josep Tarradellas, emocionat, agrai totes les distincions i afalacs que, tan ell com la seva esposa, havien rebut durant tota la seva estada a Mèxic.

Sabem, per noves arribades posteriorment, després que Josep Tarradellas ja havia retornat a França, i especialment pel que va dir al nostre President senyor Dalmau Costa durant la seva recent estada a Europa, que el Secretari General del Partit s'impressionà fortament al constatar com és ferma i viva l'entitat d'E. R. de C., a Mèxic; sabem que si bé abans i molt especialment en el Ple de Montpeller ens elogià sincerament, ara ens posa com exemple de tenacitat, de conseqüència i d'encert. No podem negar que això ens plau, i ens plauria igualment que ell, i la seva distingida esposa, servessin, del seu viatge, el bon record d'amistat que en guardem nosaltres.

Si bé, com ja hem dit abans, el viatge que acabem de ressenyar fou l'aconteixement més destacat de la família nacionalista catalana d'esquerra a Mèxic durant l'any 1952, altres actes, fets i esdeveniments locals mereixen esment en aquesta Memòria.

Sempre ens hem sentit associats als actes i festes de l'Orfeó Català de Mèxic. Es per aquesta afinitat en l'ordre patriòtic que ens plau de felicitar a l'Orfeó Català per la vetllada en honor dels escriptors i poetes catalans residents a Mèxic que foren premiats en els Jocs Florals de 1951, entre els que s'hi comptava el nostre bon amic i correligionari senyor Felip Salvador Rosés. També ens plau de remarcar elogiosament l'èxit artístic i econòmic del concert anual de la Massa Coral, i les seves ben reeixides intervencions en les diades patriòtiques; al seu Mestre director J. M. Codó i a tots els cantaires, la nostra admiració per la prova inequívoca de catalanitat que representa l'esforç de mantenir, malgrat totes les dificultats i desinteressaments, la Massa Coral de l'Orfeó Català de Mèxic.

Igualment volem fer arribar el nostre regreïment i homenatge a l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic; l'any passat, aquest agrupament únicament ens oferí dues representacions teatrals: "La Tramuntana", de Rafael Folc, i "Adriana i l'amor" de Lluís Capdevila, ambdós autors, correligionaris i ben estimats amics nostres. No ens escau a nosaltres d'esbrinar, ni comentar els motius que han fet minvar les activitats de l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic, però sí que ens cal dir, perquè ho sentim, que ens planyem ben sincerament, i ens dol així mateix la llarga inactivitat de la primera actriu senyora Emma Alonso de Costa, puix que, com a directora i intèrpret, per les seves altes qualitats i entusiasme i conjuntament amb tots els altres integrants de l'Agrupació, ens havien ofert representacions que ens abellien unes hores i eren ben dignes del teatre d'un poble que, fins a l'exili, reivindica la seva personalitat nacional. Tant debò que l'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic resolguí tot el que l'en priva de col·laborar, en la part que l'hi correspon, en la tasca de catalanitat que és deure de tots.

L'Orfeó Català organitzà l'acte commemoratiu de la proclamació de la segona República Catalana i conferí l'encàrrec de fer el discurs al nostre consoci senyor Antoni Ma. Sbert; per la commemoració de l'Onze de Setembre, també patrocinada per l'Orfeó Català, fou designat com a orador Antoni Dot i Arxer, i per la vetllada en honor i recordança del President Màrtir senyor Lluís Companys, la mateixa entitat invità, per a fer-hi el discurs al·lusiu, al membre de l'actual Consell Directiu d'E. R. de C. a Mèxic, senyor Joan Moles, però, per trobar-se lluny de la capital mexicana, Joan Moles es veié impossibilitat de complimentar la distinció, i, llavors, l'Orfeó Català designà a Roc Boronat per a substituir-lo.

Ens tenim d'acusar, altra vegada, i sense una justificació vàlida que excusi el nostre mancamment, de no haver realitzat l'acte commemoratiu adequat en la diada aniversari de la mort del qui fou exemple de patricis i President de la República Catalana i de la Generalitat de Catalunya, senyor Francesc Macià. Cal

que avui acordem el que procedeixi perquè mai més es repeteixi aquest oblid imperdonable i, si la Presidència d'aquesta Assemblea ho creu oportú i adient, com un record devot i prova d'estimació i homenatge al més il·lustre dels catalans contemporanis, podria pregar un minut de silenci i recolliment en penediment del nostre mancament involuntari i en prova de què sempre el recordem amb veneració.

Per l'any 1952, havíem pensat en sonvintejar més la publicació del nostre portantveu "LA HUMANITAT", de Mèxic, i, sobretot, volíem donar-li una major difusió; amb aquesta intenció, dels dos números que apagueren —l'un corresponent a gener, febrer i març, i l'altre a abril, maig i juny— n'enviàrem més de cent seixanta exemplars per via aèria a correligionaris i amics de tot arreu, prop de dos cents a militants i simpatitzants residents a la República mexicana, cinquanta a França destinats a Catalunya i un centenar a París per ésser repartits als amics dels diversos departaments organitzats. La nostra bona intenció es frustrà fins a l'extrem que "LA HUMANITAT" de Mèxic no ha aparegut més i, per més dissort encara, la de França ha estat mesos sense publicar-se.

Si ara féssim giragones per excusar aquests mutismes, no compliríem amb el nostre deure, ni fariem bon ús de la confiança amb què ens distingíem en elegir-nos dirigents d'E. R. de C. a Mèxic; així, doncs, encara que no ens sigui plaent, direm tota la veritat i la direm de la manera més planera i clara.

Durant la seva estada entre nosaltres, Josep Tarradellas, entre les moltes converses que tingué, en tingué, també, amb militants comunistes; aquestes converses anaven encaminades a intentar, encara que per separat, naturalment, perquè ni els nostres Principis Bàsics permeten una actuació conjunta amb organismes anti-liberals i, a més, tots els acords dels Congressos i Plens del Partit no prohibeixen; malgrat tot, per part del nostre Secretari General hi havia la intenció d'una acció convergent al voler únic d'enderrocar la dictadura franquista el més aviat possible. Aquestes converses, sense cap oficialitat, —que nosaltres sapiguem— no arribaren a cap acord, però fonamentadament podem suposar que es feren promeses, més o menys vagues, d'un tracte menys agressiu dels comunistes vers nosaltres, a canvi, segurament, de que nosaltres no donéssim massa publicitat a les seves accions menys encertades.

Precisament, per aquells dies, es publicà un dels incomprensibles manifestos del P.S.U.C. de Mèxic, en el qual, falsejant totes les veritats, s'atacava grollerament d'una manera especial al nostre Secretari General i, de passada, a tot els republicans, demòcrates i liberals dels pobles hispànics. També fou llavors quan aparegué el número de "LA HUMANITAT" de Mèxic, el darrer, que en la última pàgina i per omplir un espai sobrer, hi publicàvem una mena de manxiula que deia: "CATALÀ! Si impel·lit per la teva bonesa sents la necessitat de defensar la pau entre els homes i els pobles, no ho facis posant la teva signatura en els fulls que t'ofereixen les faccions totalitàries feixistes o comunistes. Després mercadegen amb el teu nom sumant-lo a les seves forces de violència.

La pau només pot obtenir-se enfortint la Democràcia i lluitant aferrissadament contra les dictadures. La Pau no es compra amb signatures; cal guanyar-la amb sacrifici".

Així com a nosaltres no ens extranyà ni ens sorprengué el tracte fals i barroer del manifest del P.S.U.C. vers el nostre Secretari General, perquè el procediment és consubstancial amb la naturalesa comunista, a ells, als comunistes, dignes mantenedors del lema dels Sometents de Catalunya, la manxiula els feu butllofa.

Però malgrat aquestes noves evidències, esquivant encara una altra vegada ofenses personals i polítiques, Josep Tarradellas va creure convenient de recomanar-nos una sèrie de miraments en tractar als comunistes, fins a veure —ens digué— com reaccionarien després de les esmentades converses. I amb tot i que les reaccions que ja s'han produït no tendeixen a cap rectificació en pugui, almenys, fer creure que dissimulen el seu procedir habitual, el nostre Secretari General encara no ens ha indicat que creia apropiat el publicar novament el nostre portantveu.

Es clar que hauríem pogut fer aparèixer "LA HUMANITAT" de Mèxic constrenyint-nos estrictament a les indicacions de

Josep Tarradellas, però encara creiem que hauríem comés una covardia política i una deslleialtat a l'amic, acceptant, sense contestar degudament, les calúmnies adreçades a E. R. de C. en la persona del seu Secretari General. És més, el nostre portantveu és nacionalista, català, republicà, demòcrata i liberal, i es negaria a ell mateix si no combatés als enemics dels nostres ideals.

Es per això, per no cometre una indisciplina o un mancament, que "LA HUMANITAT" de Mèxic no ha sortit des del mes de juny de l'any passat; i ben certament que aquest silenci ens ha produït una gran tristesa, puix que fins ens ha privat del goig de ressenyar ben detalladament —tal com vàrem fer-ho quan les visites de Carles Pi i Sunyer i la de Ventura Gassol— tots els actes i activitats que promogué entre nosaltres l'estada del nostre Secretari General.

El Secretari de Relacions, senyor Marius Calvet, delegat expresament pel Consell Directiu, assisteix, des del mes de setembre darrer, a les reunions de la "Unión Democrática Continental" que aplega als refugiats de les Repúbliques centre i sud americanes. La raó de la nostra assistència a aquestes reunions, així com també la dels altres delegats representants dels partits democràtics catalans i espanyols, és la següent: La "Unión Democrática Continental" s'esforça per a lograr una acció conjunta contra del règim totalitari feixista espanyol, perquè aquest ajuda i protegeix totes les manifestacions reaccionaries a Amèrica; i tan és cert que ho fa, que fins en alguns països d'aquest continent, la Falange ja actua amb el seu propi nom i remarcant amb insolència la seva procedència.

Encara que fins ara la "Unión Democrática Continental" no ha pogut arribar a realitzacions concretes, la seva aspiració és altament lloable, i el mitjà per assolir-les, la promoció del Primer Congrés Internacional de la Democràcia —proposat, precisament, pel nostre representant—, el creiem una necessitat i encert.

Volem, també, deixar constància en aquesta Memòria, d'un fet altament just i agradós; ens referim a l'homenatge ofrenat al nostre President, senyor Delmau Costa, i a la seva gentil esposa, el dia 5 de desembre, a París, durant la seva darrera estada a la capital francesa. Amb tot i que per las presses, els organitzadors havien pensat en fer una demostració de simpatia ben afectuosa, però que anés més enllà d'una festa íntima, calgué donar a l'acte majors proporcions i malgrat que per manca de temps no es pogué anunciar ni invitar degudament, els assistents a l'àpat foren més de cinquanta. Joan Sauret, en oferir l'homenatge, i el nostre Secretari General en cloure'l, tributaren xarrosos elogis a Dalmau Costa, a la seva esposa y a E. R. de C. a Mèxic. El nostre President, en agrair les delicades atencions i proves d'afecte rebudes, feu constar que: "Desde Mèxic seguim dia a dia la vostra actuació a la qual aportem les nostres suggerències, donant, així, als acords del Partit, una autoritat altament representativa"; i acabà el seu parlament amb aquests mots: "Podeu estar segurs de comptar amb la simpatia i afecte dels germans d'E. R. de C. residents a Mèxic, els quals continuaran fent tots els sacrificis que calgui perquè el Partit pugui realitzar l'acció patriòtica i social que els Presidents Macià i Companys li assenyalaren".

L'acte acabà, ben avançada la nit, amb ELS SEGADORS que entonaren els reunits a peu dret, i amb visques a Catalunya.

I, per acabar, deixeu que us diguem quelcom que creiem ineludible.

Avui, ara, E. R. de C. a Mèxic, amb totes les virtuts i defectes que pugui tenir, és el nucli del partit més cohesionat, més sòlid i més nombrós. Arreu on hi han militants del nostre partit, no pas menys bons que nosaltres i encara que ho fossin més, no poden actuar com podem nosaltres perquè no tenen els aventatges dels que nosaltres gaudim. A Europa, sobretot, actualment, a més de l'aspror de la lluita per la vida que enxiqueix els espais pel conreu de l'amistat i encara més els contactes entre correligionaris, hi plana l'ombra de la possibilitat d'una situació en la que cada republicà, demòcrata i liberal esdevingui un possible condemnat a mort; aquest perill, que per ara no tendeix pas a desaparèixer, fa que, malgrat el gran vigor de molts abrandaments i convenciments, les accions siguin un xic disminuïdes, desdibuixades, com si el subconscient arrapat a l'instint de viure frenés el conscient que es sap i és capaç de totes les claretats, de totes

les veritats simples i meravellosas que l'empenyen a una cursa vertiginosa i radiant vers la fita més humana i més noble de totes les assenyalades: La conquesta real i efectiva de la Llei Universal dels Drets de l'Home.

Determinats elements, amb una impudícia inqualificable, ens fan sentir la condició d'hostatges dels nostres germans a Europa; volen, així, explotar els nostres sentiments, forçar-nos a claudicacions que els beneficiïn. El perill dels nostres correligionaris, al vell continent, no és pas una trufa, malauradament és cert, i en un moment imprevisible pot esdevenir d'un dramatisme definitiu.

Això ens planteja un dilema ben cruel. Quan la traïció feixista espanyola, el risc ens amenaçava a tots i tots vàrem acceptar el combat al pacte ominós; ara és diferent, ara nosaltres estem al redós d'aquesta terra mexicana maternalment acollidora i situada en un indret on les petulàncies totalitàries són ridícules; però a París, per exemple, on els comunistes espanyols han fet manifestacions amb cartells que deien "A mort Tarradellas!" no és pas inverosímil que en un moment propici intentessin de fer efectiva aquesta sentència i moltes altres que no s'han fet públiques. Es clar que a Catalunya i enfront del totalitarisme espanyol acceptem i atiem totes les rebel·lies, esperonem els sacrificis fins a tots els límits i admirem devotament l'heroicitat dels que cauen en la brega; es clar; i ho és, perquè a la Pàtria, la lluita, amb modalitats diverses, no s'ha interromput des de fa centúries; ahir contra els Borbons i avui contra el franquisme que enjova la nostra terra amb el més ferotge de tots els odis.

Es clar, també, que si recordem les paraules assenyadíssimes de l'ex-President de Colòmbia que hem citat al començament d'aquesta Memòria, quan deia:—"El liberalisme, apte per totes les èpoques de la humanitat, és prova de la fraternitat més afec-

tuosa, de la sinceritat més oberta i de la gosadia més atrevida i mai no deu inspirar-se constrenyida per oportunismes, ni per conveniències, ni per interessos..." Certament que, aquests mots són definitivament convincents, que no deixen lloc a dubtes..., però, amb tot i la solidesa i la força dels conceptes de l'estimat amic Eduard Santos, no arribem a poder-nos sentir despreocupats del tot, del problema que ens planteja la difícil situació dels nostres germans a Europa.

Tant de bo que uns esdeveniments propicis i el bon seny que ens guï, aplanin aquestes fragositats que ens mortifiquen, i tant de bo, també, que tinguem l'encert de poguer aparellar la fraternitat més afectuosa, amb la sinceritat més oberta i la gosadia més atrevida.

La idiosincràcia d'aquesta Assemblea d'E. R. de C. a Mèxic, on, cadascú té l'autoritat i responsabilitat del seu passat, i vol fer, a més, de la seva actuació present i futura un orgull, ens permet d'expressar-nos amb una claretat il·limitada. Davant vostre el Consell Directiu pot pensar amb veu alta i així ho hem fet.

No oblideu ni un moment, que la nostra entitat pot fer un gran bé al partit i un gran servei a Catalunya sense claudicacions ni eixelebraments, treballant sense treva i amb tant de seny com gosadia.

Penseu que, encara que molt lluny de la Pàtria, ara, som els que millor podem servir-la.

Feta pel president senyor Canturri la prègunta reglamentària, la Memòria fou aprovada per unanimitat.

SOPAR D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA A MEXIC, EN COMMEMORACIO DEL XXII ANIVERSARI DE LA FUNDACIO DEL PARTIT I EN HOMENATGE D'AMISTAT A DALMAU COSTA

En compliment de l'acord de l'Assemblea General ordinària el Consell Directiu organitzà el sopar tradicional de commemoració del partit, que enguany hem volgut coincidir amb l'acte de companyonia ofert al que fou tantes vegades President d'Esquerra a Mèxic, així com l'any passat coincidí amb l'estada del nostre Secretari General. Són dos actes en un, que alguna cosa tenen que veure amb el respecte a l'economia familiar de consocis i simpatitzants.

En les lletres de convit es deia:

Estimat militant i amic: Ens plau recordar-vos que el dia 25 tindrà lloc l'àpat de commemoració del XXII ANIVERSARI de la fundació d'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA, i d'homenatge al nostre ex-President, senyor Dalmau Costa, per la seva rellevant actuació en els exercicis 1949-50 i 1952.

Com ja us vàrem comunicar anteriorment, l'acte tindrà lloc al Restaurant AMBASSADEURS, a les 9 de la vetlla.

El parlament d'ofrena de la festa anirà a càrrec del Dr. Alfons Boix i clourà l'acte el nostre president actual, etc.

—oOo—

A les nou del vespre començaren d'acudir al lúxós Restaurant "Ambassadeurs" els companys d'Esquerra i demés amics, i començà el sopar, servit amb la cura que no necessita elogis tractantse de can Dalmau.

A l'hora dels postres, després del paté de foie gras, del consomé fred, de la llagosta Thermidor i del Coq-au-vin, en un ambient d'animació extraordinària, la presidència va creure que era el moment de llegir-se les adhesions, i els secretaris senyors Alexandre Manyà i Joaquim Lluhi s'alternaren llegint telegrams i lletres, començant per donar compte de les de Francesc Salvat, d'Acció Catalana, i d'Ignasi Canadell, de les Joventuts d'E. R. C.

TELEGRAMES D'ADHESIO

Heus ací el contingut de les adhesions llegides:

—Telegrama de Ramon Frontera, des de Celaya.

"Impossibilitat d'assistir per trobar-me de viatge prego consti adhesió acte aniversari i merescut homenatge Dalmau Costa."

—De Guadalajara (Jalisco). Telegrama de Josep Tomàs Piera.

"Adhereixo festa commemoració Esquerra."

—Telegrama de Ventura Gassol, des de Tours (França).

"Adheriu-me homenatge Dalmau amic dilectísim correigionari exemplar ardent patriota. L'Es-

querra sense ell fóra com Catalunya sense l'Empordà, com la rosa dels vents sense la tramuntana. Stop. Salut a tots i llibertat."

—Telegrama del Secretari General, Josep Tarradellas, des de França.

"Com sempre, amb vosaltres i Catalunya. Abraçades."

—De l'Honorable President de la Generalitat, Sr. Josep Irla, des de Sant Rafael (França).

"Saludo afectuosament assistència festa doble significació. Merescut homenatge bon patrici dilecte amic Dalmau Costa. Abraçeu-lo en nom meu. ¡Visca l'Empordà! ¡Visca Catalunya!"

La concurrència escoltà aquest telegrama a peu dret.

LLETRES D'ADHESIO

De Joan Casanelles, de Mèxic, es llegí la següent:

“Estimats amics: Obligacions ineludibles no em permeten de trobar-me entre vosaltres en la commemoració del XXIIe. aniversari de la Fundació de l'E.R.C.

Com sempre, fidel als principis que aleshores ens agermanaren, i que ens mantenen encara la fe en el pervindre de la Pàtria, em sap greu no poder compartir aquests moments de companyerisme, però el meu pensament serà constant per vosaltres, i molt efusiu també per l'amic Dalmau Costa a qui homenatgeu en aquests moments; per ell la meua millor abraçada, i per la seva distingida muller els meus respectes”.

—De Joan Moles, des de Culiacán, Sinaloa:

“Estimat President i amic: Fins al darrer moment he tractat d'arranjar-me les coses per tal de poguer ésser amb vosaltres al sopar de commemoració. Però la feina m'ho ha impedit.

Sempre he estat amb vosaltres tots, estimats i bons amics, en els actes de la fundació del nostre Partit, data que fou gloriosa i a la que espera molta més glòria encara. I em sap molt greu que aquesta primera vegada que hi mancaré sigui, precisament, quan, amb tant d'encert heu pensat, aprofitar l'acte per a dedicar un homenatge, tan merescut, a un tan estimat amic com Dalmau Costa, exemple de virtus cíviqes i patriòtiques.

Peró et prego, estimat amic Galés, que em tinguis a la llista de presents, encara que només sigui en esperit, i que tinguis la certesa i així ho facis saber a tots, que, de prop o de lluny, jo soc el mateix que he estat sempre i que sempre seré”.

“¡Visca Catalunya i Visca Esquerra Republicana!”

De Guadalajara, el Secretari adjunt del Partit, senyor **Antoni Escofet i Mercé**, tramet la seva adhesió a aquest acte, sentint no poguer trobar-se entre nosaltres com hauria estat el seu desig. Envia una cordial i sincera abraçada per al nostre homenatjat, senyor Dalmau Costa, fent-la extensiva a tots els reunits. Acaba la seva lletra amb un abrandat ¡Visca Catalunya!

—Del senyor **Miquel Santaló**, membre del Comitè Executiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, etc., des de Guadalajara (Jalisco) hem rebut una carta que diu:

“Bons amics: He rebut les comunicacions fent-me saber la commemoració de l'aniversari de la fundació del Partit, associant-hi l'homenatge ben just a l'amic Dalmau Costa. Dissortadament no podré assistir-hi, però tinc gran interès en què consti la meua adhesió i el desig de què tingui gran èxit de concurrència i d'entusiasme.

Una encaixada ben forta a tots i una abraçada a l'amic Dalmau.

Vostre, de la República i de Catalunya”.

De **Jaume Miravittles**, des de Nova York, hem rebut una carta, que diu:

Catalans de Mèxic, estimats amics:

La meua breu estada, en dues ocasions, a Mèxic, l'any passat, contrastades amb la meua solitud espiritual als Estats Units, m'han ensenyat, entre altres coses, el preu de l'amistat. Jo sempre he tingut, a la vida i en cada lloc on he residit llargament, un amic íntim; mai he tingut un cercle ample d'amics. La meua mancança no era filla, però, de l'egoisme, sinó d'un individualisme una mica ferotge, d'excessiu. Els amics creen deures d'ordre espiritual i material, i jo, amb la meua dèria de llibertat, m'isolava massa.

Al tornar a Mèxic després de set anys d'absència, vaig descobrir un sentiment nou en mí. El sentiment de l'amistat. Vaig descobrir una solidaritat humana que trascendeix els límits de la política i del veïnatge, per assolir els alts cims de la veritable fraternitat. Em sentia simplement això: Germà de tots els que parlaven la meua llengua.

I m'envai una gran preocupació; la de cercar en la meua memòria si en el passat, impulsat per diferències que llavors em semblaven fonamentals i ara m'apareixen minúscules, he ofès a algú d'aquests germans meus que són tots els catalans. Si hi ha entre els presents algú que hagi jo fet, un dia, blanc, no diré de les meves ires (perquè no he estat mai mesquí) sinó de les meves mofes, que em perdoni. Ho feia, no per maldat, sinó impulsat pel dinamisme lleuger i irresponsable de la joventut. Què pagaria jo, avui, per abraçar a Macià, per dir-li que en el fons l'he estimat gairebé tant com al meu pare, i que si un dia vaig dubtar d'ell fou per pecat d'orgull. ¡Què pagaríem tots nosaltres per abraçar, avui, a Lluís Companys, als germans Badia, a Jaume Compte, a Coldeforns, a Manuel Alba, a Enric Fontbernat i a tots aquells que simbolitzen un passat honorable de la nostra història, de la nostra vida política. Hem d'estimar als catalans encara que visquin i encara que ens barrin el pas; dic, encara que visquin, perquè és una nacrofilia morbosa i decadent la de concedir, únicament, virtuts als morts.

Si aquest és el meu sentiment envers els catalans, fins d'aquells que no he conegut mai, quant més gran ha d'ésser la meua emoció al trobar-me espiritualment, com avui, al mig d'amics de tota la vida retent homenatge a un home al qual em lliguen llaços eterns!

La meua vida política activa comença l'any 1924, quan, a Barcelona, d'estudiant, soc detingut a “El

Dorado", en el moment de repartir un manifest en què Macià, des de Perpinyà, exiliat de fa uns mesos, protesta de la detenció de Carrasco-Formiguera. Aquell vibrant manifest, arribà a mí a través d'una cadena humana feta per Macià, des de Perpinyà, Dalmau Costa, que passà els manifestos a Port Bou, i de Martí Vilanova que m'els donà a Figueres. Macià, Carrasco Formiguera, Martí Vilanova, tres herois, son morts i els seus noms ja formen part del patrimoni històric de Catalunya. Ah!, però jo soc un home normal, repeteixo, i encara estimo más als vius que al morts; perquè en un ésser vivent hi ha totes les promeses del futur i res no hi ha de tant bell i tant obert com la vida. No vull pas esperar, doncs, que l'anella supervivent d'aquella gloriosa cadena humana que em portà a la presó i de la presó a la comprensió sublim de la raó catalana, desapareixi del món dels vius, per a proclamar, jo, la meva amistat. No, Dalmau Costa, t'ho vull dir mentre ets viu, mentre les meves paraules puguin ressonar encara en el teu cor. T'estimo a tú, com estimava a Macià, a Martí Vilanova i a Carrasco Formiguera. T'estimo a tú perquè ets, amb altres gloriosos desapareguts, el qui m'ensenyà el camí del deure i del sacrifici.

I estimo a Dalmau Costa per altres raons encara. Dalmau Costa és un català generós; ampliament, sincerament generós. Quan el membre d'una col·lectivitat humana personifica una qualitat que no és característica del conjunt, cal exaltar-lo, perquè constitueix un exemple i un estímulo. Ens prova que fins els defectes col·lectius tenen esmena. Imagineu-vos, amics meus, què fóra —més ben dit **què serà**— una Catalunya que sumi al munt de les seves qualitats individuals i col·lectives, la llum creadora de la generositat!

I encara hi ha una altra qualitat en Dalmau Costa que cal posar a la consideració dels catalans. El seu sentit, diem-ne, de les gerarquies legítimes i de les institucions. Els catalans, en general, no el posseïm gens afinat aquest sentit, patim d'un sentiment igualitari tendent a rebaixar al que es destaca; d'aquest sentiment —falsa interpretació de l'individualisme— n'ha sortit el "rebentisme", una de les pitjors xacres de la nostra psicologia. Doncs bé, Dalmau Costa, i em plau de dir-ho, n'està lliure d'aquest error. En el seu tracte a Macià, Joan Casanoves i Lluís Companys, introduí un estil quasi inèdit a Catalunya: Reconegué la grandesa allà on era i la respectà amb dignitat i gràcia. Un altre bell exemple a recordar i a seguir.

I totes aquestes belles qualitats de sempre del nostre amic han arribat a plenitud de maduresa, gràcies a la presència al seu costat d'una dona —Emma Alonso— que és símbol vivent de la bellesa i de la distinció de la dona catalana.

Visqueu molts anys, Dalmau Costa i Emma Alonso, pel bé de Catalunya!

Jaume Miravittles.

De Panamá, d'en Pere Comes, hem rebut aquestes paraules:

Sé que commemoreu la fundació del nostre gloriós partit. De bona gana que vindria, però ja comprendreu que la distància de Panamá a Mèxic i els deures que m'imposa el meu treball no em permeten aquest goig. En tindria un gran plaer d'acompanyar i reveure tant gran nombre de veterans companys dels temps feliços i, sobretot, a l'amic Dalmau Costa que hi serà homenatjat.

Quina alegria em fa, de tant en tant, quan m'arriba alguna nova que prova com restem fidels a aquell ideari que segueix essent el bo, pesi a totes les vicissituds.

Així, doncs, que s'opu de gust, parreu benèvolament d'aquest habitant de la lluna i trameteu una bona abraçada a Dalmau Costa i als altres que segueixen amics meus.

Cordialment a tots.

Pere Comes

De Buenos Aires, el Director de "Ressorgiment", Hipòlit Nadal i Mallol, diu:

Avui m'assabento que Esquerra Republicana de Catalunya a Mèxic, prepara, conjuntament amb la Commemoració del XXII aniversari de la seva fundació, un acte d'homenatge a qui en fou President durant els anys 1949, 50, i 1952. Vosaltres coneixereu els motius pels quals el Sr. Dalmau Costa s'ha fet creditor a aquest acte de simpatia que els militantes d'E. R. de C. volem retre-li.

Però és que, ultra les activitats de Dalmau Costa dintre el seu partit, aquest benemèrit-patriota projectà la seva actuació a d'altres empreses que mereix agraïment i estima de tots els catalans nacionals. Són empreses i institucions de caràcter cultural i patriòtic que ell estimula i ajuda amb la seva generosa cooperació.

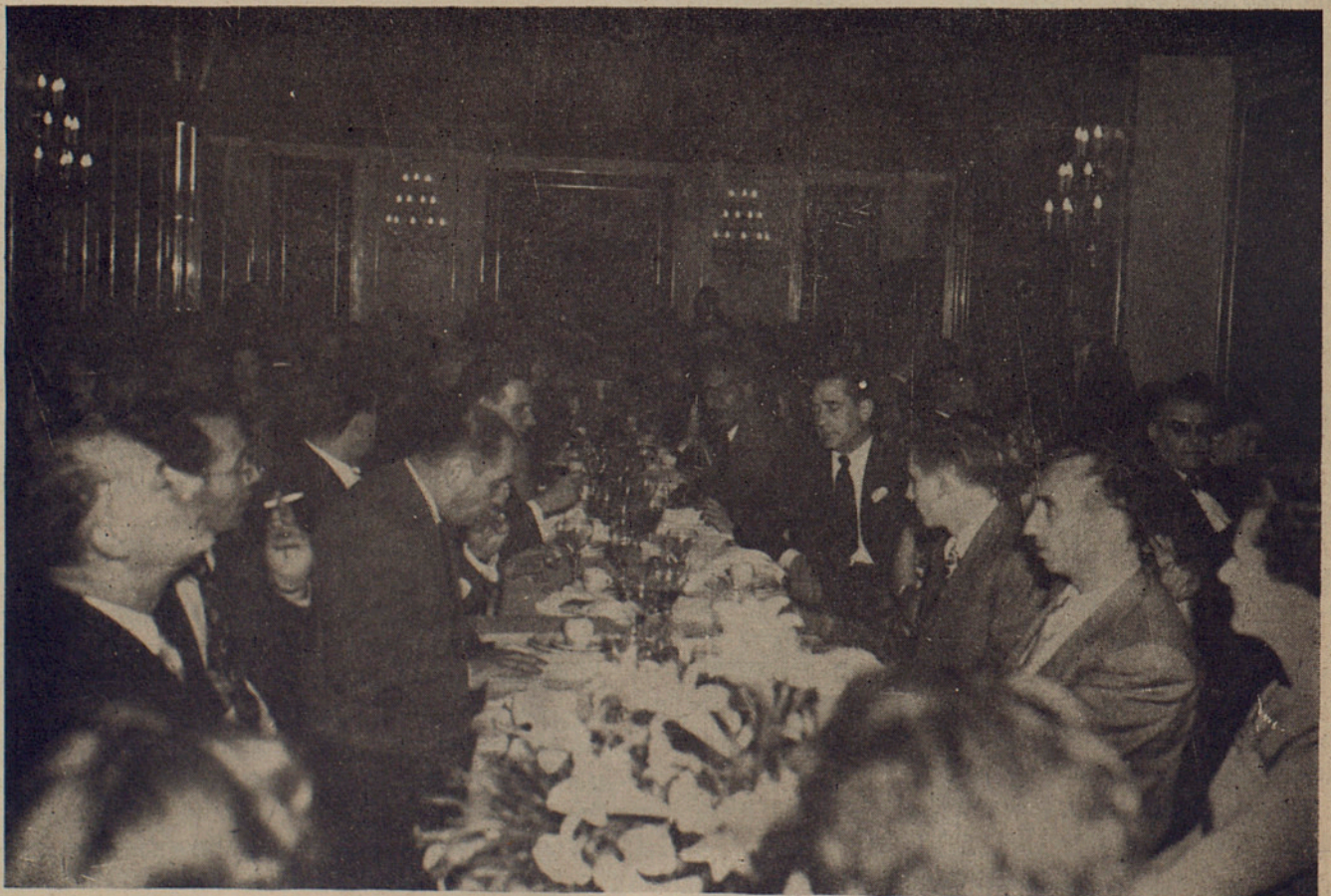
D'ací, que, si els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya m'ho permetessin, jo us demanaria que en aquest acte d'homenatge volguéssiu portar-li l'adhesió d'un català, d'un amic que coneix, d'anys, el que fa per Catalunya i pel manteniment de la cultura catalana aquest nostre connacional que es diu Dalmau Costa, fill predilecte del Port de la Selva. I aquesta adhesió és fervorosa i sincera.

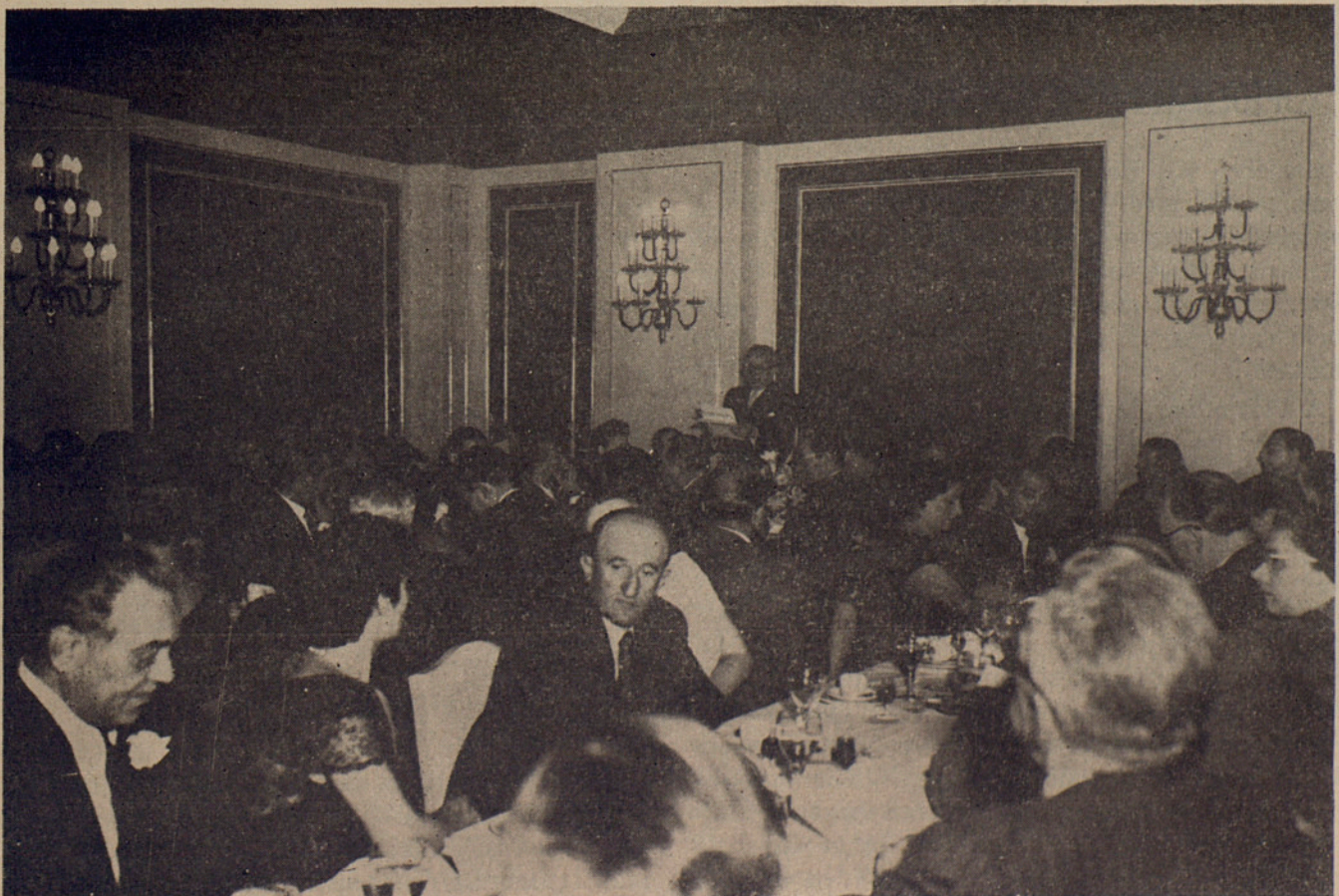
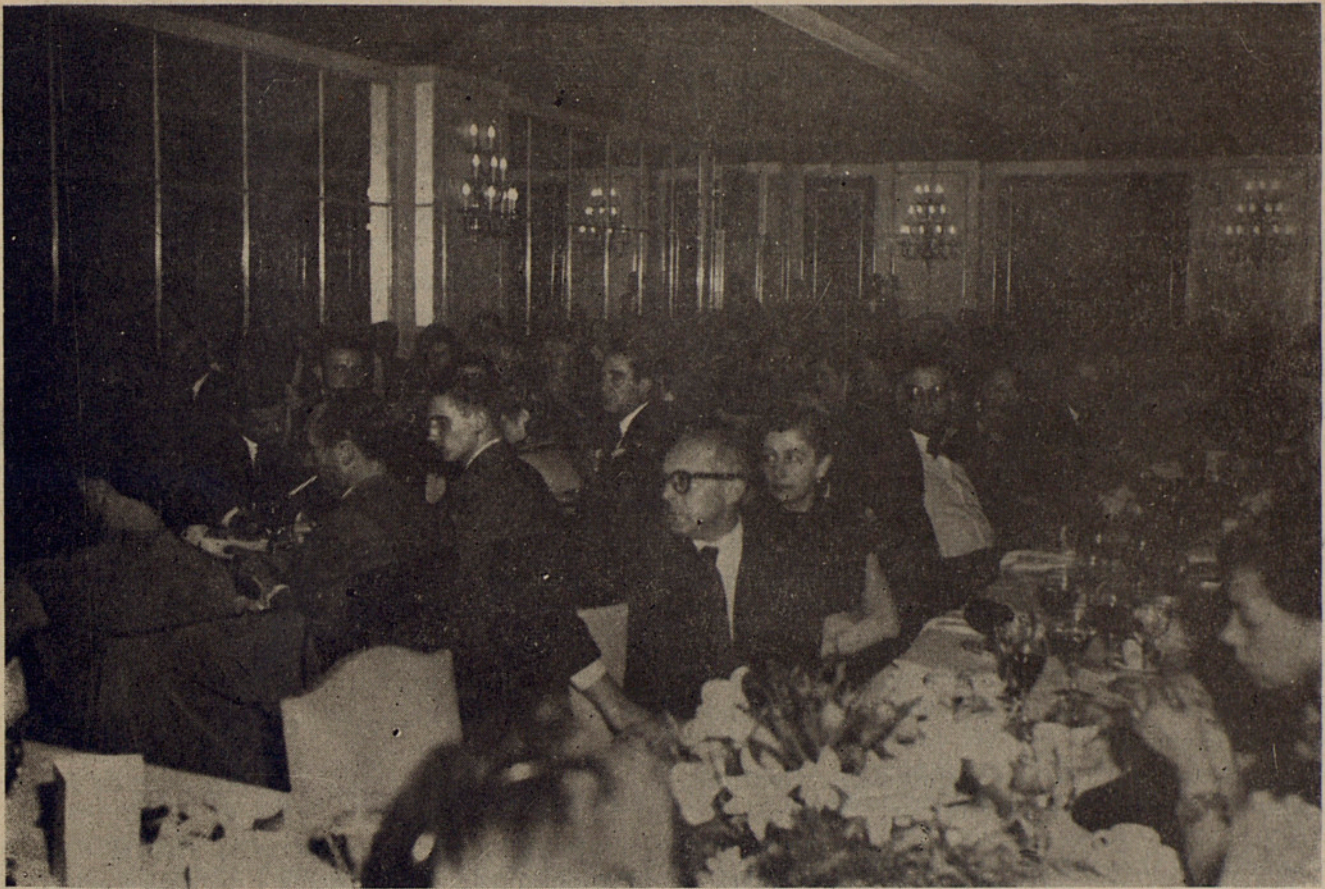
H. Nadal i Mallol

De Montpeller, Miquel Guinart, Diputat al Parlament de Catalunya i President de la Federació d'Esquerra Republicana a Barcelona-Ciutat, diu:

La celebració de la fundació del nostre partit, és una prova de la nostra fidelitat i de la nostra continuïtat.

En aquests moments tenim un postulat superior a tot altre; aquest postulat és, en definitiva,

el de compenetrar-nos amb la voluntat que eventualment manifesti la majoria del nostre poble a favor de les seves aspiracions nacionals i socials. Solament així, podrem afirmar que E. R. de C. no es desentendrà de les seves possibles responsabilitats futures.

Dintre del nostre país hi han molts amics que, a desgrat de la repercussió que en llur esperit acusen, de les sotragades i transmudances que el panorama polític i ideològic mundial experimenta, no han deixat d'ésser els nostres correligionaris i esperen convergir, un dia, amb nosaltres. És clar que per operar aquesta convergència, hi ha un estimulant immanent: El culte que els de dintre o els de fora de la Pàtria professem a la memòria de Macià i Companys, els dos il·lustres patriotes que van posar les pedres angulars de l'edificació del nostre partit, la fundació de qual avui commemorem.

Compteu-m'hi en aquest acte que celebrem; compteu-m'hi, si us plau, i feu-me present, també, en el testimoni d'afecte a Dalmau Costa, amic, militant i patriota exemplar.

Si, personalment, no puc ésser entre vosaltres, accepteu-hi, almenys, el meu fervor. Vostre,

Miquel Guinart

La Srta. Maria Dolors Bergalló llegí molt adquadament:

De Figueres, CATALUNYA, d'en Roger Pàmies i Bosc, hem rebut un sonet:

OFERIMENT DE L'HOMENATGE AL SENYOR DALMAU COSTA

Comença A. Boix dient que només es referirà als perfils més destacats de la personalitat tan respectada i tan estimada de Dalmau Costa, i no en sentit d'elogi, que no li faria gràcia a l'amic Costa, sinó com exemple i paradigma per a l'emigració catalana en el temps actual de tanta desorientació.

A l'examinar la figura política de l'homenajat sobressurt en primer pla el seu interès en l'actuació patriòtica, ara que tants i tants s'en desenten degut a la manca de fe o a la manca de tenacitat i esperit de sacrifici. La intervenció de Costa en la política de l'emigració, és apreciable sobretot perquè va dirigida a establir la unitat dels catalans a través de la unitat d'E. R. C. A Mèxic s'ha acomplert aquesta unitat gràcies principalment a l'esforç del nostre amic i a l'aportació de la seva bonhomia i capacitat de treball. Convençut l'amic Costa de què la dispersió dels catalans en la dimensió ideològica està en gran manera influïda per la dispersió dels catalans en la dimensió geogràfica, ha posat especial interès des del seu

En la Commemoració del XXII aniversari de la Fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya i en testimoni d'estimació a Dalmau Costa.

"CERTITUD"

Com prometença gentil i vigorosa
del fervor per la Pàtria rica i plena,
dem-nos les mans bo i fent una cadena;
cadascú una anella, l'una amb l'altra fosa.

Com una finesa d'amistat sincera,
al germà dilecte a qui ofrenem la festa,
fem-nos un orgull d'aquesta conquesta
d'esvaïr l'enyor i ablanir l'espera.

Els dies són breus, curtes les mesades,
s'esmunyen els anys, no res els detura,
se'n venen i van dates senyalades...

Però quelcom roman..., la Pàtria perdura;
venç tirans i segles;... i de maltempsades
en surt radiant..., més gran... i més pura.

Roger Pàmies i Bosc

Tots els noms foren aplaudits amb el caliu que neix de la comunió d'ideals i de les amistats, plenes de records, amorosit per la pàtina del temps.

El president pregà al Dr. Alfons Boix, que fes us de la paraula en nom del Consell de l'Esquerra. Sentim disposar sols d'un breu resum del discurs. La galania del llenguatge i del concepte, característiques de nostre distingit amic, s'uniren per a fer:

lloc dirigent de l'Esquerra a Mèxic, a establir i mantenir tots el contactes possibles amb les figures nacionals catalanes i demés catalans dispersats arreu del món lliure. S'ha convertit en un ambaixador de bones voluntats; els seus viatges pels països d'Amèrica, per Anglaterra i l'Europa continental han deixat un selc d'unitat i coordinació.

Seguidament, El Dr. Boix parla de l'èxit de l'homenajat en el camp de les seves activitats professionals; èxit econòmic i èxit de prestigi. De l'èxit econòmic l'amic Costa en sap fer l'ús més noble, generositat i patriotisme; de l'èxit de prestigi, els catalans hem de agrair-li, que quan els seus col·legues de professió el nomenen per a càrrecs de direcció, o representant en las Convencions Internacionals, ell sap proclamar amb dignitat la seva condició d'emigrat català.

Però les qualitats de l'homenajat no queden reduïdes al sector limitat de les seves activitats polítiques i professionals; Dalmau Costa es l'amic de les qualitats morals, de les qualitats humanes en el sentit

riés ample del qualificatiu; professa la religió de l'amistat i posseeix virtuts morals i casolanes; aquestes virtuts que, per un fenomen d'inversió de la jerarquia axiològica, són actualment tantes vegades menystingudes, malgrat que constitueixen la base indispensable d'una societat ferma i estable.

L'amic Costa és un home íntegre, un home cabal; presideix, conjuntament amb la seva esposa, una llar autènticament catalana; en aquest aspecte es també una figura exemplar per a tots els cata-

lans. Dirigeix, Alfons Boix, unes sentides paraules a la Sra. Emma Alonso de Costa, magnífica col·laboradora del senyor Costa, que ha sabut i sap posar les seves qualitats i la seva vocació al servei de l'Art i de la Catalanitat.

Acaba, el Sr. Boix desitjant en nom de tots els assistents prosperitats per al Sr. Costa i senyora, i expressant també el desig de què ben aviat se'ls puguin fer l'homenatge ample i cordial, que en realitat es mereixen, a l'interior de la Pàtria enyorada.

PARLAMENT DEL SENYOR DALMAU COSTA

Apaivagats els aplaudiments, l'homenatjat s'airejà de la dreta del president i llegí, emocionat, però amb gran vigoria, la següent SALUTACIO. que tenim el goig de poguer reproduir íntegrament:

SALUTACIO

Un aniversari té, o pot tenir, aspectes que fugin de la rutina.

El fet de commemorar un esdeveniment ja té alguna cosa de metòdica constància. Jo voldria allunyarme'n. El 14 de juliol francès no té gairebé res, avui, de la inquietut que produí la revolució que festeja la colònia francesa, amb confabulació de brindis, arreu d'Amèrica. Tampoc té gaire de sabor original alguna altra festa que simbolitza en un home un passat heròic que ha llaurat un futur pròsper. Per a nosaltres, en canvi, serà per la disort de la pàtria, aquesta commemoració, té tota la força emotiva dels fets pretèrits, enyorats i perduts. En nosaltres no hi ha evolució experimental; hi ha la imatge de la bandera catalana hissada en el Parlament de Catalunya, símbol d'unes institucions perdudes, i per a mí, evocació d'hores de lluita i d'angoixa, hissada també a la Generalitat, i que van arriar els vencedors quan la sort de les armes decidí la subsistència nacional. El record, amics, encaixa en aquesta oportunitat amb tots vosaltres; tots teniu una evocació i molts la podeu associar amb la meua. Pot ser una lluita, una esperança, un anhel, una ambició. Hem corregut anys pel mateix camí i no sabem encara on mena aquesta ruta. Però si no sabem on mena ni on serà la fi, coneixem, en canvi, de la constància que ha fet que avui ens apleguessim a l'entorn d'una mateixa esperança. En aquesta solidaritat de sentiments, d'ambicions i d'ideals, heu volgut homenatjar-me. Jo accepto, amics, aquesta delicadesa perquè no és una cosa corpòrea; és una comunió ideològica en la qual cada un de nosaltres és l'homenatjat i cada un de vosaltres comparteix amb mí, i jo amb vosaltres, la solidaritat d'uns sentiments immutables, d'unes ambicions unànimes, d'unes inquietuts més fortes que l'adversitat.

Catalunya, des del 1939, no és potser una expressió geogràfica que per ella mateixa manté una esperança; però la geografia, amics, no és la Pàtria encara que l'emmarqui. La Pàtria és una llengua, uns costums, una història, una llegenda, una raça, un esperit. Per això som lluny de la Pàtria. I precisament nosaltres, que portem aferrat en el nostre record la concreció d'un ideal que va portar Catalunya a un límit, a una fita de la història de redreçament. Jo me'n sento orgullós malgrat els detractors d'abans i els indiferents d'avui. A catorze anys de distància, amb la serenitat que neix de la reflexió, m'atreveixo a dir als qui sospiraven encara per una Mancomunitat: "Nosaltres vam portar a la realització un ideal pel que havien lluitat tendències múltiples des de feia cent anys". I a aquells altres, avui indiferents, perduts en el barbuix d'una més vasta perspectiva política, els dic encara, alligonat pel passat, que Catalunya tornarà a ser. Hi ha, damunt de tots nosaltres, el pes imponderable, indefinible, d'una llei biològica, contra la qual no té armes la tirania i perd eficàcia la llei del més fort.

Cal, però, una solidaritat, encara que impliqui, en alguns de nosaltres, renunciació a la tendència individualista a la qual està tan propensa la nostra raça. Aquesta tendència s'havia traduït sempre, en el llarg de l'elaboració de la consciència nacional, en un nombre exagerat de partits, entre els quals la diferenciació substancial era gairebé inexistent. Ara, lluny de la Pàtria, únicament ens pot agermanar una aspiració. Un exili con el nostre fa desaparèixer la insignificància del caire a favor del tot; i aquest tot, que és Catalunya, ens aplega. Aplega als qui enyorem un passat; als qui tenim fe en un destí gloriós, als qui hem enfortit la consciència en l'adversitat; a tots vosaltres, patriotes, que no us heu perdut en el laberint de la decepció.

Per això em plau tant i em penso interpretar els sentiments dels meus companys, veure en aquesta commemoració homes d'altres fraccions que coincideixen amb nosaltres en un idèntic anhel patriòtic. Heu's ací, amics, un dels motius de la meua esperança. Poca cosa seríem tots plegats si les

proves doloroses no enfortissin la nostra convicció de tornar a ser, aquesta convicció que es manifesta avui a través de la vostra presència. Recordem-nos que en tots els temps l'adversitat ha esdevingut pedra de toc; davant d'ella han caigut els qui no mereixien la glòria d'un canvi; els qui la mereixien, el dolor no ha fet més que enfortir-los. No oblidem, sobre tot, si algú desmaia en la constància del dogall, aquesta veritat que ha esdevingut norma d'homes i de pobles.

Un exili llarg com és el nostre invita, necessàriament, a la reflexió. Jo no he pogut lliurar-me d'aquesta influència; per això us demano que em permeteu la breu exposició d'un pensament que m'ha seguit al llarg d'aquets últims mesos.

Després del redreçament nacional, a la dinovena centúria, Catalunya lliscava suaument, massa suaument potser, pel camí de la seva evolució redemptora. Per aquest camí d'història, la nostra generació havia deixat endarrera i algú de nosaltres l'havia oblidat, el mestratge d'uns definidors de tot allò que inquietava als nostres pares i que s'havia intentat determinar amb modismes nous: "provincianisme", "federalisme", "catalanisme", "regionalisme". Per a nosaltres, interpretats i interpretadors, "La Nacionalitat Catalana" d'en Prat de la Riba va representar la veritat filosòfica de tot aquell procés de consciència nacional. La nostra generació va assimilar tan bé aquella obra que arribàrem, a través d'ella, a un límit de formació.

I en aquesta generació, amics, no sols hi havia la tendència exclusivament nacionalista; hi havia, també, i el grup inicial i heterogeni de l'Esquerra ho evidència, l'home batallador que no acceptava la monarquia borbònica, el sortit del federalisme pimgallià i, en conjunt, el que tenia una ànsia de renovació que Esquerra Republicana de Catalunya interpreta en una harmonia que va superar l'optimisme dels seus fundadors. Això, amics, ha constituït sempre un orgull nostre i pot ser encara una lliçó per aplegar en un dia proper el conjunt dels qui estan junyits a una tirania que després de fracassar amb el procediment del martiri, vol fer arma del petit afalac.

A la fi podíem dir el que érem i a què aspiràvem. Però aquesta voluntat i aquesta aspiració va accentuar el recel de Castella. Polítics de l'Espanya castellana van denunciar el perill d'aquell programa polític revolucionari que trencava l'estatisme de l'Espanya borbònica després d'haver fet emmudir Catalunya, per la força de les armes, el 1714. No van comprendre, no va comprendre Espanya fins l'adveniment de la República, que aquell programa representava un millorament, una reacció contra l'estatisme rutinari d'aquella altra Espanya suïcida que després de destruir-se ella mateixa en les anomenades guerres constitucionalistes, havia perdut els últims retalls del vèst imperi colonial de l'Atlàntic i del Pacífic.

Es catalanisme polític va ser la conseqüència primera de la nova doctrina filosòfica, i no podem en aquestes hores reflexives que imposa el silenci perllongat, ignorar els pioners de la lluita parlamentària que van fer possible el nostre èxit el 1932. No vull citar noms; alguns van ser, dintre d'una concepció exclusivament partidista, adversaris nostres. Però cal llegir la història del catalanisme polític per comprendre que en la maduresa nacional, no cren homes que anaven a Madrid com ho havien fet els nostres connacionals en el regnat de Carles III o quan les Corts de Cadix, sinó que era gent que obria un camí pel qual nosaltres després ens fariem pas. Per això els recordo a tots. La injustícia és una de les formes de la demagògia i nosaltres, a més de repudiar la demagògia, no volem portar l'estigma de l'ingrat.

Cal, però, una pregunta que formula el temps, la formula i l'imposa, perquè cada moment d'una pàtria té la seva exigència i la seva aspiració. ¿Es avui suficient el programa de La Nacionalitat Catalana d'en Prat de la Riba?

Hi ha una tendència a apreciar una evolució que és senyal de vida. Prat de la Riba va viure en una Catalunya més aviat tranquil·la, sense gaires pertorbacions exteriors. La vida es desenvolupava en un ambient placid; la mecanització encara no havia produït una solidaritat de massa que en el transcurs dels anys havia de ser el problema obrer. Ell, malgrat la seva actuació pública, va ser un home de laboratori, un teoritzador de la idea nacional a la qual nosaltres fem justícia. I aquesta justícia no la fem que n per tardana seria inadequada; la van fer quan al nostre partit, Esquerra Republicana de Catalunya, li va caure la responsabilitat d'ordenar la vida autònoma de Catalunya. Jo em recordo haver anat a Girona amb els dos Presidents de les nostres institucions, el de la Generalitat i el del Parlament de Catalunya, a la inauguració d'un grup escolar en el qual se li havia posat el nom del gran patrici, d'aquell home que amb raó Catalunya l'havia designat com "el seny ordenador de la nostra vida col·lectiva". L'herència d'en Prat de la Riba, en recollir-la nosaltres, Esquerra Republicana de Catalunya, vam tenir d'ordenar-la, donar-li una estructura i fer que tota aquella doctrina fos assimilada per una multitud que Prat de la Riba no havia tingut en compte. Ell va ser home de selecció, nosaltres vam ser gent de multituds. Però estic segur que hauria compartit amb nosaltres l'emoció de la victòria, que ell ni somniava: la de fer entrar tots els nuclis socials a la idea del catalanisme, fins aleshores exclusiu de l'estament conservador. Prat de la Riba o, més ben dit, la seva doctrina, com s'ha esdevingut en moltes fites de la nostra història, va encaixar a deshora. Per una fatalitat històrica massa constant a Catalunya a través de les seves dates decisives, el concepte nacional de què us parlava fa un moment, va arribar endarrerit. En la premsa

d'estructuració la idea de pàtria es va limitar al concepte geogràfic de l'antic Principat, del qual encara n'havíem perdut una bona expressió després del Tractat dels Pirineus. Catalunya tenia consciència justa de què es podia fer tard per incorporar-se al corrent de les nacionalitats europees que resorgien del despotisme. Quan Catalunya encara no era i, el que es pitjor, no tenia ni record d'haver estat, a la República Francesa del 1848 li arribaven les veus dels patriotes hongaresos per desfer-se del jou d'Àustria. I aquest camí el seguia Polònia, altres nacionalitats que feien el conjunt de reclamacions en una Europa nova. I aquest esperit que hauria estat indubtablement propens a nosaltres, no va poder ser aprofitat. Era el temps en què els elements cultes de Barcelona parlaven en castellà i el pensament d'Antoni de Campmany, en el sentit de què la gloriosa llengua de Catalunya era perduda per la República de les Lletres, havia impressionat a unes seleccions desorientades pel prestigi lingüístic de Castella. Mentre nosaltres cercàvem el tornar a ser a través d'un prestigi literari, les nacionalitats oprimides d'Europa arribaven al fi sense aturar-se massa en els mitjans. Per això es recobraven mentre nosaltres ens preparàvem per arribar-hi per un camí que pensàvem més segur i no va ser-ho.

Ens fugí l'oportunitat entrebancats per la passió política espanyola, l'exponent de la qual era, en aquell moment, una pretesa qüestió de tesi constitucional, que ni dinàstica era, i que s'ha conegut amb el nom de "Guerres Carlistes", de les quals ens ha arribat constància a la nostra generació. Jo encara recordo, en el meu poble, antagonismes familiars que arrencaven d'aquella malura.

I l'esperit que us deia d'Europa, va subsistir després de morta la República Francesa del 1848. El Segon Imperi anà a lluitar per la unitat italiana, per la llibertat d'Itàlia contra la dominació austríaca; allà va anar-hi, també, entusiasmat per un ideal que la gent de Catalunya encara no podia comprendre, Víctor Balaguer, liberal i progressista, enlluernat per la nova idea d'una Itàlia alliberada de l'autocràcia austríaca.

D'una unitat lingüística amb diferències dialectals, com era l'antic territori dels comtes de Barcelona, en va sortir una estructura nacional, i jo he pogut comprovar en el meu recent viatge per Itàlia, la manca absoluta d'enyorament dels italians per aquell mosaic de regnes en què estava dividida la península i, en llegir la gènesi de la seva estructura, em van impressionar les paraules nascudes aleshores: "Italia e fatta, facciamo adesso gli italiani" (Itàlia està feta; fem ara els italians). Jo crec, amics, sincerament, que l'antiga nació catalana hauria ressorgit amb la solemnitat que requereix la seva història, d'haver pogut prosseguir el camí iniciat el 1931 quan el nostre president, l'enyorat i potser massa poc present entre nosaltres,

Francesc Macià, anava en una ocasió fúnebre pels carrers de València portant al davant seu la bandera nostra que també és la seva. L'emoció agermanava els dos pobles i una esperança naixia. Nosaltres hem mantingut l'emoció i podem accentuar l'esperança.

En reafirmar la nostra fe i el nostre ideal, hem de pujar un escaló més a la nostra evolució nacional. No hem de deixar que el temps ens guanyi. La lliçó de la història és la gran lliçó que no podem desapropiar. Si el nostre ideari fos estàtic, avui que el pas dels esdeveniments allunya els fets pretèrits, com si talment haguessin caigut segles damunt d'ells, seria un ideal mort, mantingut sols per l'enyorament i el record.

Ja sé jo que qualsevol pas nostre toparia amb l'esperit hegemònic de Castella; sé per experiència a causa d'haver conviscut en moments dolorosos i heroics amb altres personalitats de l'Espanya castellana, que l'acceptació del nostre plet nacional els és dolorós. Hi ha hagut, però, la necessitat imperiosa d'un coneixement basat en la cultura d'uns fets històrics, per cercar primer i acceptar després una solució al problema que interiorment lamentaven. En tot temps s'ha trobat l'esperit culte que ha sortit en defensa de la justícia i contra l'arbitrarietat. Un assagista del nostre temps ha pogut escriure, després d'estudiar tot el procés de la Guerra de Separació del 1640, que Catalunya i Castella "son una suma uniforme de dos substancies històricamente incapaces de fundirse, aunque sí de mezclarse en un mínimo cordial de afectos y conveniencias comunes". Però això, amics, ha estat en l'ordre de las idees; l'acció política moltes vegades ha replicat a aquesta cordialitat afectuosa. I nosaltres, malgrat el recel, hem col·laborat en l'ideal de la nova Espanya que també apuntava com una prometença el 1931. N'hi ha prou amb aquest acte commemoratiu de les dues Republicues per evidenciar una emoció que no ha pogut debilitar el pes feixuc de catorze anys. Però de la mateixa manera s'ha de dir, també, que el camí ha estat dolorós i moltes vegades no s'ha tingut en compte que la col·laboració ens imposava un sacrifici.

No és hora de parlar de decepcions segurament vives en el vostre record com ho son en el meu, però sí per afirmar que la nostra lleialtat no pot arribar més enllà del límit de la correspondència.

El nostre problema és en l'actualitat, i no cal oblidar-ho, un fet aïllat, diferent del conjunt dels altres pobles peninsulars. Pot tenir de comú el repudiar un règim que fereix la nostra concepció liberal i democràtica i, encara, la més absoluta unanimitat en la condemna de l'home que ha aixecat

un despotisme a Espanya no conegut des de Ferran VII.

Però aquest aspecte de consciència no basta, encara que, per dissort massa sovint, un aspecte negatiu ha constituït nexa d'unitat.

No; nosaltres, a diferència de les altres terres hispàniques, no solament tenim un problema polític a resoldre, sinó també un altre molt més important, de subsistència nacional. Espanya té un règim, un sistema de govern que repugna als homes lliures, però que no renega de la seva història, ni de la seva llengua, ni de la seva tradició, ni del seu símbol. Catalunya, en canvi, conquistada per les armes, com ho va ser el 1714, no solament s'acara a la qüestió política, sinó que ha de lluitar per la seva subsistència. La nostra llengua s'ha tornat a arreconar al clos familiar amb el disseny de fer-la caure a l'ínfima categoria dialectal; la bandera proscriu; les institucions anorreades; l'escola forastera i res del que representa o pot representar la nostra ànima ha respectat. El pes de catorze anys plana damunt les cendres de la Catalunya autònoma i la mica de pols que s'hi apilona cada dia que es perllonga aquesta situació, mata una possibilitat als cents d'infants que neixen en una pàtria borrada del mapa, junyida per una falsa història oficial, envaïda per una llengua forastera, esclavitzada per un exèrcit d'invasió.

Es aquesta trista realitat que ens fa veure els altres germans d'exili com a sers no tant malaurats. El règim és passatger; la Pàtria és eterna i la nostra pàtria la volen ensorrar en l'oblit del no res, pitjor que la mort, perquè la mort és adhuc biològicament un principi de vida i el no res és la tenebra eterna. Però això es difícil pels nostres adversaris; allà on hi ha màrtirs no hi pot haver tenebra i Catalunya té en la seva història contemporànea, l'heroi i el màrtir. Ja no hem de buscar en els episodis llunyans l'home abnegat que dona la vida per la pàtria. La recent tragèdia ens en va

donar molts i com a representació de tots i de cada un d'ells, la figura que morí amb un VISCA CATALUNYA als llavis com si així volgués cridar la immortalitat de l'ideal. Els nostres companys d'exili, a través d'aquesta mort, haurien de comprendre més aquest aspecte particularíssim de què us parlava de la nostra lluita, i potser així valoritzaríem tots en el seu just abast, aquell home generós que es donà per la Pàtria com a símbol de vida. He parlat, amics, del nostre president; de Lluís Companys.

L'adversitat, com ja us deia al començament, posa a prova les causes justes i als homes. Si el nostre allunyament de la Pàtria pot ser llarg per la nostra vida és, en canvi, un instant per la dels nostres fills. L'hivern dels pobles no dura sempre. Els homes forts s'ageganten en l'adversitat; recordeu-vos dels anys fecunds d'exili de Francesc Macià, apòstol d'un ideal que va reeixir a la fi a l'entorn d'una institució a la qual vam ser fidels i per la qual mantenim encara el nostre nexa patriòtic.

Aquesta reunió d'avui, amb ribets d'homenatge que jo accepto pel to d'emoció amical i pel que té de constància patriòtica, no seria res sense un esperit de continuïtat en la lluita i una promesa de no defallir. Jo me la prometo de vosaltres i l'espero de tots aquells catalans que des de la Pàtria han sofert més que no pas nosaltres, perquè han vist quotidianament la vexació de tot el que ens és més car. Nosaltres, almenys, hem fugit de l'aspecte humiliant, del rencor, de la venjança, del plaer del dolor pel dolor que s'ha desvetllat en els nostres adversaris envers els caiguts i envers la nostra Pàtria.

Per ells, pels que sofreixen a Catalunya, el nostre homenatge; per ells el nostre record i, també, pels màrtirs que han deixat a les cel·les de les presons, llàgrimes, sang i vida.

Amics: Moltes gràcies.

EL PRESIDENT CLOU L'ACTE

El discurs del Sr. Dalmau Costa fou acollit amb una gran ovació i el president actual, professor i advocat, Sr. Manuel Galés, prengué la paraula per a cloure l'acte amb un breu parlament de gràcies a tots el concurrents.

Subratllà la significació política recordant que un partit, el mateix que un poble, quan honora als seus homes s'honora a sí mateix. Remarcà l'ambient creat per una companyia catalana tan selecta en un marc de confort i d'art, de llums i de colors, que fan brillar més els ulls de les dames i predisposen més al madrigal que al serventesi.

Diu que les reunions dels fidels, com la present, són penyora de la vivència de l'esperit i de què no

serà endebades el sacrifici de la sang i del dolor dels nostres, que si els fos permès de contemplar-nos ho farien els ulls més grans d'una major naixença. Car veurien que no tots els catalans de l'exili s'han oblidat del per què hi son. Que ens diferenciem del remat estòlit que compleix els imperatius categòrics de l'espècie amb la mateixa resignació de l'hibrid matxo de sinya.

El nostre àpat, que és de festa i d'auguri, perquè no som cavallers de cap Sant Sepulcre, sinó de la Senyora dels nostres ideals, segrestada ara pels fellons embaucadors, recorda també el rite sagrat que ofrena les aromes de les bones menges i dels bons vins als que si en la carn són morts, viuen

en l'ànima, i si més no en la memòria dels que celebrem la victòria de la perseverància i de la fe demunt l'oblit amb l'alè de l'esperança.

Es complau en evocar les ombres immortals dels precursors de la Catalunya retrobada, des del Canonge Margarit al General Prim, desde Pi i Margall al bisbe Torres i Bages, des de l'Almirall i el Dr. Martí i Julià, fins a Prat de la Riba. Car, l'Esquerra, afirma, sapigué sincretitzar en el camp polític el voler instintiu i pregon del poble amb la llum guiadora dels seus prínceps.

Referint-se més estrictament al Partit, esmenta a Quintana de León, patrici de les terres gironines, a Alfred Perenya, de les de Lleida, i a Jau-

me Carner, juriconsult romà d'El Vendrell. Ret homenatge a Pere Coromines, personalitat extraordinària, èmul de les del Renaixement, a la dinastia Lluhi, estrènua en les batalles civils, als presidents del Parlament català, el cavaller Joan Casanoves i el filòsof patriota Jaume Serra Hunter, el mestre de la prosa periodística, Antoni Rovira i Virgili, de Tarragona, i els hàbils polítics germans Aiguader, de Reus. Constelació que acompanya als dos presidents de la Catalunya autònoma: l'alt i lluminós senyor Francesc Macià, tota una vida, i Lluís Companys, tota una mort.

Al donar per acabat l'acte, esclataren les notes greus de "Els Segadors", l'Himne Nacional de Catalunya, que la concurrència corejà dempeus.

ASPECTES DE LA VETLLADA

L'ample Saló de Banquets del Restaurant "Ambassadeurs", amb la recent instal·lació d'aire condicionat, que gairebé inauguràvem, s'ompli amb els consocis de l'Esquerra residents a la Capital i llurs famílies, més un nucli d'amics, especialment d'Acció Catalana que feren expressa adhesió amb la del seu representant Sr. Peypoc.

Les gràfiques que publiquem il·lustren abastament l'esplendor de l'acte.

A dreta i esquerra del President prengueren seient l'homenatjat i la seva esposa que lluia amb la senzilla elegància que ha caracteritzat sempre a la Sra. Emma Alonso, admirada primera actriu de l'Escena catalana. Seguien la muller del President, Angela Guansé, el Vicepresident i Diputat a Corts de la República, senyor Pere Ferrer i distingida esposa, el constant amic de l'Esquerra senyor Marian Joven, Diputat per l'Aragó, President d'Izquierda Republicana i el nostre volgut consoci el Conseller de la Generalitat de Catalunya, enginyer senyor Antoni Ma. Sbert.

A la dreta de la Sra. Emma Alonso de Costa verègem a la digníssima filla del President Màrtir, Sra. Maria Companys, acompanyada del seu espòs, particular amic nostre, Sr. Gal·ly; l'eminent Catedràtic Dr. August Pi i Sunyer, i els il·lustres patricis Lluís Nicolau d'Olwer i Dr. Bosc Gimperà, Rector de la Universitat de Barcelona.

Com és lògic, no mancaren els actuals membres del Consell d'Esquerra, ni els de l'anterior, amb els Srs. Altaba, Boronat, Calvet, Canturri, Durán, Fernández, Font, etc., acompanyats de les respectives senyores i familiars.

Tinguérem avinentesa de saludar als Diputats del Parlament Català i de la República, Srs. Ventosa i Roig, Senyal, Ferret, Armendares, Dot, Farreras i Durán, Gerard i Rouret, a més dels esmentats Srs. Canturri i Galés.

Formaren animats grups els companys de les comarques de Tarragona i Girona, Srs. Oliva, Marcel Santaló, Josep Sarradell, Castelltort, Grau Costa, Maset, Francesc Messeguer, Marrassé, Vidal Moix, etc.

Destacava el selecte nombre de Metges que tant alt han posat en terres d'Amèrica el seu prestigi professional. Ultra el susdit Dr. August Pi i Sunyer hi havia els Drs. J. A. Aiguadé, Ll. Bennet, Cristià Cortés, Josep Espinassa, Emili Folch, Folc i Pi, César Pí, Josep Gispert, Eduard Neira, Parés, Pinyol, Rallo, etc.

Artistes, industrials i comerciants formaven, naturalment, el grup més nombrós. Nomerarem els amics Srs. Ausiró, Joan Ramón Francés, Marcel·lí Porta, A. Gassol, Arq. J. M. Miquel i Vergés, Prat, Alcántara, Bombi, Bernaldo, Garci, R. Vergés, Escofet, Montagut, Casamitjana, Civit, Plá, Ribes, Sala, Suárez, Vidal i l'enginyer Sr. Palet. Perdonin els assistents quals noms se'ns feren escàpols en l'aglomeració.

La nombrosa assistència de les dames i damiselles contribuí amb l'innegable atracció de la seva gràcia i femenina bellesa a donar més relleu a l'acte polític i social.

En l'ambient de catalanitat i germanor, enquadrat pel marc exquisit de les llums, les flors i els perfums eren més punyents els records dels companys que, dintre o fora de Catalunya lluiten en condicions més aspres i l'emoció de l'enyorament i l'esperança bategaren en les frases patriòtiques dels parlaments i en les notes greus de l'Emigrant i dels Segadors.

L'acte resultà perfecte, sentint que la salut o els quefers i viatges privessin a uns quants companys de gaudir d'una festa de commemoració que deixarà un plaent record inesborrable en tots els que hi pogueren assistir.

MES ADHESIONS

S'han anat rebent les següents: Del ferm amic vilafranquí, absent a S. Luis Potosí; Sr. Jaume Guilart; de l'advocat, ex-President de l'Esquerra a Mèxic Ot Durán d'Ocón, del bon amic E. Garcia Capdevilla; de Joan Cases, que estava de viatge; de Francesc Adell i de Lluís Mestres de Monterrey, dilectes amics nostres; de Lluís Cesari de Montevideo i de Joan Lluís Pujol i Font, de Cleveland (Ohio), etc.

LLETRA DEL SENYOR DALMAU COSTA

Mèxic, D. F., 28 d'abril de 1953.

Sr. Manuel Galés.
President d'E. R. de C. a Mèxic.

Estimat i distingit amic:

M'és un plaer i un deure ensems, regradar a tots els militants d'E. R. de Catalunya a Mèxic, al Consell Directiu i a vos mateix, per la finesa d'haver-me ofrenat, en testimoni d'amistat, l'acte commemoratiu del XXII aniversari de la fundació del partit.

Sempre —l'habitut n'ha fet llei— en els homenatges es tendeix a l'excés en la lloança; no vull queixar-me'n. En aquest cas el que compta és el

promoure i col·laborar en la realització d'actes per el manteniment de la disciplina del partit, la germanor entre els seus militants i el fervor democràtic i republicà, únics mitjans per a l'assoliment de la fita definitiva: la plena sobirania de Catalunya.

Si entre tots, amb la festa esmentada, hem contribuït a ratificar els nostres anhels i revifar-los, ens en podem felicitar sense distincions de cap mena. En vos, senyor President, abraço ben cordialment a tots els militants d'Esquerra Republicana de Catalunya a Mèxic.

Vostre per Catalunya.

Signat: Dalmau Costa

NOTICIES POLITIQUES

Les entrevistes entre les diferents organitzacions democràtiques peninsulars a Mèxic (socialistes, sindicalistes no apolitics, republicans espanyols, nacionalistes bascos i catalans) per a concertar un acte de protesta contra el Pacte anunciat entre Franco i els Estats Units no arribaren a un acord.

L'Esquerra ha d'ajustar-se a dos principis, en aquests afers:

1er.—No intervenir en divisions de partits o d'organitzacions en l'exili.

2on.—Fer respectar les Institucions autònomes i la seva representació, com les de la Generalitat les del Govern d'Euzkadi.

Amb tot, el Sr. Prieto i els seus amics feren un matí de protesta al Teatre Arbeu. Destacà el discurs del Sr. Indaleci, qui feu una formidable requisitòria de cara a les Cancelleries i a l'interior d'Espanya. Des del seu punt de vista estigué afortunat.

Comentari d'un company del Consell.—Els Estats Units volen comprar a Franco una cosa de **chueco**. Si compren gèneres robats pitjor per ells.

Opinió d'un altre company.—El Pentàgon no sap res de psicologia. La guerra és massa important per a fiar-la als generals (Anatole France i Clemenceau). Ignoren que les guerres les fan els pobles i les guanyen els **imponderables**, demés dels canons. Mentre intentin entendre's sols amb els generals i generalots, i no amb els pobles, aniran d'error en error. I en perjudici de les llibertats del món.

Opinió d'un tercer.—Oh! Si Franco es limités a vendre troços d'Espanya, com un fraccionament en abonaments, rai!

El Consell d'E. R. C. a Mèxic va adherir-se a l'homenatge al Sr. Isidre Fabela en ocasió de l'Aniversari de la República Espanyola celebrat en unió dels partits republicans demòcrates. Hi assistiren unes quatre centes persones. L'animador infadigable, Sr. Marian Joven, assolí un èxit complet aplegant als republicans ben agraïts i constants. Més d'un deu per cent eren catalans.

De pas per Mèxic, el Delegat del Govern Basc als Estats Units, Sr. Jesús de Galíndez va voler saludar al Consell d'Esquerra. L'acompanyà el Delegat a Mèxic d'Euzkadi Sr. Josep Lluís de Irisarri. Fou ben agradable la conversa amb dos representants d'un poble que els Pirineus agermanen i te plantejat el mateix plet nacional que el nostre.

Oportunament invitats assistírem a la Conferència que el Sr. Jesús de Galíndez donà a l'"Ateneo Español" el passat dia 30 de juny. Paraula fàcil, exposició clara, com de bon mestre, i conceptes francs i valents. El Delegat d'Euzkadi va donar càtedra de política idealista, tocant de peus a terra, de cara al pervindre, tot explicant els antecedents, als Estats Units i a la ONU, de les relacions amb l'Espanya franquista i la Republicana. Una excel·lent i agradable lliçó que molts es deixaren perdre. De política internacional i de política espanyola.

Nostre amic i consoci Marius Calvet assisteix en representació de l'entitat nostra a les reunions del Consell per a la Defensa de les llibertats democràtiques dels pobles i dels homes.

Segueixen les emissions radiofòniques de l'Hora catalana en les que parla la nostra distingida companya Dolors Bargalló. Val la pena d'escoltar-les. Personalitats, ciutats i pobles, costums i bella literatura hi són tractats amb amorosa cura.

Naturalment, l'Esquerra va assistir a la Comemoració de la República Catalana proclamada pel gran Cabdill Francesc Macià. Organitzà l'acte, com de consuetut l'entitat patriòtica "Orfeo Catalá", Presidint el senyor Enric Calafell, parlà el Secretari senyor Ramon Palazón. També improvisà unes breus paraules d'abrandament el nostre volgut i particular amic senyor Antoni Gilabert. Molt aplaudits.

Les noves dels passatgers darrerament arribats de Catalunya donen compte que la misèria del poble, classe mitja, menestrals i treballadors torna a fer estralls, car els preus, que havien millorat una

mica, han tornat a pujar i els queviures més essencials escassegen.

¡Aixó al cap de quinze anys del "Glorioso Movimiento" que havia de salvar l'Espanya!

¿Què espera aquella mala persona? ¿Unes va-

gues com les de l'Alemanya Oriental? ¿Encara no s'han convençut els franquistes de què arruïnen tot el que toquen? O és que encara no s'han omplert prou les butxaques. O no s'han sadollat prou de sang.

PUBLICACIONS CATALANES

—S'anúncia la sortida del primer volum de les Monografies Bages, que dirigeix el nostre benvolgut consoci i diputat, Sr. Francesc Farreras i Durán. Serà "La Doctrina Catalanista", d'Enric Prat de la Riba.

—"Benissanet" és una monografia molt ben pintada d'aquell poble de la Ribera de l'Ebre. Autor, el nostre amic i consoci Artur Bladé. Aliens a la crítica literaria, ens plau remarcar-ne l'esperit de catalanitat.

—"Laberint", de Doménech Guansé, Director de "Germanor" a Santiago de Xile, fa honor al conegut mestre de l'idioma. Diuen els entesos que és una de les novel·les més perfectes de la Literatura Catalana.

—"Pont Blau", revista de literatura, arts i informació, que s'edita a Mèxic, és dirigida amb encert i seny pel nostre particular amic Vicenç Riera Llorca. Hi col·laboren firmes selectes, amb noms tan forts com el del llorejat poeta Agustí Bartra.

Es una empresa patriòtica d'ample volada, digne de tot ajut i èxit.

—De per tot arreu, les publicacions nacionalistes catalanes, siguin a Europa o a Amèrica, semblen respirar els mateixos aires. Expressen afanys d'acoblament patriòtic i de revifar l'acció, de cara al futur. Tenen raó. Un dia acabarà l'opressió franquista. Convé que els aconteixements no agafin dormint als catalans. Cal vetllar!

ACTES PROPERS

El Delegat del Govern d'Euzkadi a Nordamèrica, senyor Jesús de Galíndez, donarà a l'estatge social Rosales, 26, d'E.R.C., a Mèxic, una conferència sobre el tema

CATALUNYA I EUZKADI DE CARA AL FUTUR

adreçada als catalans i bascos. El dijous, dia 13 a las 18'30 hores.

Complimentant acords del Consell, el Sr. Antoni Ma. Sbert, nostre destacat i benvolgut consoci, ex-Conseller de la Generalitat, iniciarà les Converses de Taula Rodona amb el tema:

ANALISI I SINTESI DE LA POLITICA CATALANA EN EL MOMENT PRESENT

Hi pendran part els Srs. Josep Francès, Enric Canturri, Dr. Alfons Boix, Dalmau Costa, Antoni Dot i tots els consocis que ho creguin oportú, car tots hi són convidats.

A l'estatge Social, Rosales 26, el divendres, 24 de Juliol, a les 8'30 P. M.